

Julkisen sanan neuvosto | vuosijulkaisu 2004 - 2005

Kuva: Marttiina Sairanen

Sisältö

JSN 2004	4
JSN 2005	12
Päätöstiivistelmät	20
Lausumat	46
Tilasto 1969-2005	50

Päätökset vuodesta 1995 alkaen on luettavissa JSN:n kotisivuilla osoitteessa www.jsn.fi

JSN 2004

JSN 2004

Ohjeet uudistettiin

Journalistin ohjeet uudistettiin kertomusvuoden aikana. Uudistusesityksen valmisteli Suomen Journalistiliiton asettama työryhmä, johon kuuluivat Kari Pyrhönen, Susanna Reinboth, Jouni Tervo, Timo Vuortama ja Ilkka Vääntinen. Neuvoston kaikki taustayhteisöt hyväksyivät ohjeet ja ne vahvistettiin JSN:n kannatusyhdistyksen kokouksessa 22.10.2004.

Samassa kokouksessa asetettiin työryhmä valmistelemaan JSN:n uudistamista. Yhdistys nimesi ryhmän jäseniksi julkaisujohtaja Matti Saaren A-lehdet Oy:stä, puheenjohtaja Jacob Södermanin Julkisen sanan neuvostosta, hallintojohtaja Jussi Tunturin Yleisradiosta, päätoimittaja Janne Virkkusen Helsingin Sanomista, päätoimittaja Timo Vuortaman Journalistista ja päätoimittaja Merja Ylä-Anttilan MTV3:sta. Työryhmän sihteeriksi nimettiin johtaja Satu Kangas Viestinnän Keskusliitosta. Työryhmä valitsi puheenjohtajakseen Janne Virkkusen.

Kantelumäärä kasvoi

Julkisen sanan neuvosto kokoontui kertomusvuoden aikana 9 kertaa ja puheenjohtajisto 16 kertaa. Kokoukset on pidetty yhtä lukuun ottamatta neuvoston toimistossa Helsingin Kruununhaassa Mariankatu 26 B 10. Kesäkokous pidettiin Suomen Joutsenella Turussa, jossa neuvosto oli Turun Sanomien päätoimittajan Ari Valjakan vieraana.

Vuoden aikana JSN:lle tehtiin 126 kantelua, lausuntoa pyydettiin yhdeksässä asiassa ja päätöksen purkuhankemuksia tehtiin kaksi. Saapuneiden asioiden määrä 137 oli suurempi kuin vuonna 2003, jolloin se oli 96.

Kanteluista kohdistui sanoma- ja paikallislehtiin 87, aikakauslehtiin 17, ilmais- ja kaupunkilehtiin 13 ja sähköiseen viestintään 15. Lisäksi neuvostolta pyydettiin kannanottoa 11 muussa asiassa. Edellä olevat luvut poikkeavat jonkin verran kantelumääristä kertovista. Tämä johtuu siitä, että kantelija on pyytänyt neuvoston ratkaisua useamman tiedotusvälineen menettelystä samassa asiassa ja tällöin on ollut tarkoituksenmukaisempaa kirjata käsittelypyyntö yhdeksi kantelunumeroksi.

Sähköisessä viestinnässä Yleisradion ohjelmista kanneltiin yhdeksän kertaa. Vain kahdessa kantelussa oli kysymys radio-ohjelmasta seitsemän muun kohdistuessa televisio-ohjelmiin. MTV3:n osalle tuli kolme kantelua ja Neloselle kaksi. Paikallisradioihin kohdistui yksi kantelu.

Asioita käsiteltiin loppuun 123 (112 vuonna 2003). Luvussa ovat mukana edelliseltä vuodelta ratkaisematta jääneet 17 asiaa. Kertomusvuoden päättyessä 31 asiaa siirtyi seuraavalle vuodelle. Varsinaisia päätöksiä annettiin 63. Huomautuksia hyvän journalistisen tavan rikkomisesta oli 16 ja loput 47 päätöstä olivat vapauttavia. Sanomalehdet saivat neljä ja aikakauslehdet viisi langettavaa päätöstä. Paikallislehdille tuli yksi huomautus hyvän journalistisen tavan rikkomisesta ja kaupunkilehdet saivat neljä langettavaa päätöstä. Sähköisille viestimille annettiin kaksi langettavaa päätöstä.

Annetuista päätöksistä huomautuksia oli 25 prosenttia. Vuonna 2003 huomautusprosentti oli 23 ja sitä edeltävänä vuonna 19.

Kertomusvuoden aikana jätettiin tutkimatta 57 asiaa. Näistäkin lähetettiin aloitteentekijälle ns. perusteltu vastaus, jossa kerrotaan, miksi asiaa ei otettu käsiteltäväksi. Vanhentuneina karsittiin viisi kantelua, sillä neuvosto ei ilman erityistä syytä tutki asiaa, jonka julkaisemisesta on kulunut enemmän kuin kolme kuukautta. Jos kantelija selvästi hakee neuvoston päätöstä samassa asiassa nostettavaa rikos- tai vahingonkorvausoikeuden käyntiä varten, neuvosto ei käsittele asiaa tai keskeyttää sen käsittelyn oikeudenkäynnin ajaksi. Näitä tapauksia oli vuoden aikana viisi.

Asianomistajan suostumuksen puuttuminen esti neljän asian käsittelemisen ja kolme kantelua karsittiin, koska ne kohdistuivat tiedotusvälineisiin, jotka eivät ole liittyneet JSN:n perussopimukseen eivätkä sitä erikseen allekirjoittaneet. Neuvosto voi lisäksi harkintansa mukaan jättää muunkin asian käsittelyyn ottamatta, jos se on periaatteelliselta merkitykseltään vähäinen. Tällä perusteella sekä toimivaltaan kuulumatomina jätettiin tutkimatta 40 asiaa.

Yksilön suojasta huomautuksia

Päätöksistä noin puolet liittyi yksilön suojaan, kolmannes oikaisuihin ja vastineisiin, joissa myös on yleensä kysymys yksilön suojasta. Loput jakautuivat tasaisesti eri aiheiden kesken. Selvästi eniten huomautuksia annettiin yksilön suojan rikkomisesta, kaksitoista kappaletta. Ne liittyivät nimensuojaan, haastatteluihin, kielteiseen leimaamiseen yleisönosastossa, onnettomuuden uhrin ja omaisten suojan loukkaamiseen. Oikeita tietoja ja oikaisua koskevista asioista neuvosto antoi kaksi langettavaa päätöstä samoin kuin piilomai-nonnasta.

Edellisten vuosien tapaan päätökset ovat syntyneet lähes yksimielisesti. Neuvosto äänesti kolme kertaa (3307/3309/SL/03, 3323/KL/04 ja 3354/SL/04). Keskimääräinen käsittelyaika kantelun saapumisesta vastauksen lähettämiseen oli 124 vuorokautta. Langettavat päätökset on vuoden aikana asianmukaisesti julkaistu ja neuvosto on asioitten käsittelyä varten saanut tiedotusvälineiltä pyytämänsä vastineet ja muut selvitykset.

Lausuma piilomainonnasta

Neuvosto antoi helmikuussa omasta aloitteestaan lausuman piilomainonnasta. Sen virikkeenä oli Hymylehden liitteenä julkaistu Terveys-Hymy, jossa oli aineistoa itsehoitotuotteista ja niiden ilmoituksia. Lähes kaikissa kirjoituksissa oli mainittu ainakin yksi tuote ja usein myös tuotteen valmistaja.

JSN korosti Journalistin ohjeiden kohtaa, jonka mukaan piilomainonta on kaikissa muodoissa torjuttava. Aineistoon, johon voi liittyä kaupallisia intressejä on suhtauduttava kriittisesti. Sellaista voi julkaista vain, jos siihen on painavia journalistisia perusteita. Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä.

JSN katsoi, että Terveys-Hymyn kirjoitukset sisälsivät pitkälle meneviä ja kritiikittömiä väitteitä esitelyjen tuotteiden terveyttä edistävästä vaikutuksista. Kokonaisuutena arvioiden jutut olivat mainosmaisia eikä niiden tekemisessä ollut lähdetty journalistisista perusteista. JSN katsoi lausumassaan, että toimituksellinen ja kaupallinen aineisto sekoittuivat tavalla, joka oli omiaan heikentämään lukijoiden luottamusta tiedotusvälineiden riippumattomuuteen (3298/L/03).

Lausuma julkkisten käsittelystä

Neuvosto osallistui marraskuussa ajankohtaisen keskusteluun julkkisten käsittelystä mediassa. Kannanoton (3429/L/04) taustalla oli Matti ja Mervi Nykäsen elämän seuranta viihdelehdissä. JSN:n mielestä niiden menettelytavat eivät aina olleet sopusoinnussa journalismin eettisten periaatteiden kanssa.

JSN muistutti, että jokaisella on asemastaan tai saamastaan julkisuudesta huolimatta yksityiselämän suoja ja ihmisarvo. Nämä on otettava huomioon vaikka henkilö itse haluaisikin kertoa yksityiselämästään julkisuudessa.

Kilpailu voi lausuman mukaan johtaa julkisuuden henkilöiden elämäntapojen kuvaamiseen hyvän maun ja kohtuuden ylittävällä tavalla. Siksi JSN tähdensi journalistin ohjetta, jonka mukaan kaikkien ihmisarvoa on kunnioitettava. Sen laiminlyöminen rikkoo hyvää journalistista tapaa, olipa julkaisemiseen muutoin kuinka painavat perusteet tahansa. (3420/L/04).

Pohjoismainen kokous Tampereella

Pohjoismaiset medianeuvostot ovat kokoontuneet perinteisesti joka toinen vuosi. Kertomusvuona kokous pidettiin syyskuussa Tampereella. JSN:n järjestämään kokoukseen osallistui edustajia Tanskasta, Norjasta, Ruotsista ja Grönlannista.

Ruotsalaiset edustajat selostivat lehdistöneuvoston ja lehdistöasiamiehen toimintaa sekä arvioivat kriittisesti Anna Lindhin murhan käsittelyä mediassa. JSN:n puheenjohtaja Jacob Söderman kertoi uusista Journalistin ohjeista ja suomalaisen itsesääntelyn uudistamishankkeesta.

Journalistien koulutuksesta kertoi Tampereen yliopistolla professori Kaarle Nordenstreng. Social - och kommunalhögskolanin professori Ullamaija Kivikuru puolestaan selosti vieraille ruotsinkielisten journalistien koulutusta.

Tiedottaminen JSN:sta

Edellisten vuosien tapaan neuvoston edustajat ovat osallistuneet erilaisiin tilaisuuksiin, joissa on käsitelty hyvää journalistista tapaa ja Julkisen sanan neuvostoa. Yleisölle on edelleen annettu tietoa neuvoston toiminnasta ja jaettu sitä koskevaa aineistoa.

JSN:n puheenjohtaja Jacob Söderman osallistui 6.-7.4. Ålands Journalistföreningin vuosikokoukseen. Hän alusti oikeuskäytännöstä sananvapausjutuissa ja esitteli eettisten ohjeiden uudistamista sekä hankkeita media-asiamiehen toimen perustamiseksi.

Söderman vieraili 28.4. Keski-Suomen Journalistiyhdistyksen kokouksessa kertomassa oikeuskäytännöstä sananvapausasioissa. Toukokuussa hän osallistui Suomen Journalistiliiton eettisen valiokunnan kokoukseen ja vieraili Helsingin seniorijournalistien kokouksessa Helsingin Pressiklubilla selostamassa EU:n uutta perustuslakia ja sen vaikutuksia unionin hallinnon avoimuuteen.

Neuvoston verkkosivuja on kehitetty entistä havainnollisemmiksi ja kävijämäärä sivuilla onkin lisääntynyt. Päätöksistä on tiedotettu aikaisempaa aktiivisemmin ja tiedotusvälineet ovatkin entistä useammin kertoneet JSN:n ratkaisuista.

Verkkosivuja täydennettiin sähköisellä kantelulomakkeella, joka on lisännyt yhteydenottojen määrää JSN:n toimistoon.

Neuvoston jäsenet

JSN:n taustayhteisöjen edustajista koostuva valintalautakunta nimesi joukkoviestintää edustavaksi jäseneksi toimittaja Riikka Lehtovaaran ja varajäseneksi toimittaja Tarja Liuhan toimikaudeksi 2004-2006. Vuoden ensimmäisessä kokouksessa valittiin varapuheenjohtajiksi päätoimittaja Risto Pohjanpalo ja asiamies Jouni Tervo.

JSN:n kokoonpano

Puheenjohtaja	oikeustieteen lisensiaatti Jacob Söderman
Varapuheenjohtajat	päätoimittaja Risto Pohjanpalo (V) asiamies Jouni Tervo
Jäsenet	äidinkielen opettaja Heljä Haapamäki-Niemi (Y) päätoimittaja Tarja Hurme (V) päätoimittaja Lassi Jaakkola (V) ohjelmajohtaja Ari Järvinen (V) toimittaja Riikka Lehtovaara (V) teologi Kari Lintuvuori (Y) päihdeyksikön johtaja Katriina Pajupuro (Y)
Yleisöä edustavat yleisvarajäsenet	kunnanjohtaja Heikki Airaksinen kehittämisasiantuntija Eija Niinikoski varatuomari Riitta Vasara
Joukkoviestintää edustavien jäsenten varajäsenet	päätoimittaja Eija Eskola-Buri (Jouni Tervo) päätoimittaja Eero Hyvönen (Pohjanpalo) toimittaja Tarja Liuha (Lehtovaara) päätoimittaja Ilkka Peltoniemi (Järvinen) päätoimittaja Ville Pohjonen (Jaakkola) päätoimittaja Jali Ruuskanen (Hurme)
Sihteerit	Juha Hänninen Pirkko Vuortama
Lyhennykset	V = joukkoviestintää edustava jäsen Y = yleisöä edustava jäsen

Talous ja kannatusyhdistys

Julkisen sanan neuvoston toiminta rahoitettiin edelleen jäsenyhteisöjen maksamin vuosimaksuin. Neuvoston toiminnan tukemiseen oli valtion vuoden 2004 tulo- ja menoarvioon otettu 79.048 euroa. Avustus maksettiin oikeusministeriön talousarvion momentilta 25.01.51 kolmessa erässä. Jäsenyhteisöt maksoivat kertomusvuonna 85.956 euroa.

Kannatusyhdistyksen puheenjohtajana oli toukokuussa pidettyyn vuosikokoukseen asti päätoimittaja Timo Vuortama, varapuheenjohtajana toimitusjohtaja Sakari Hakola ja hallituksen jäsenenä tiedotusjohtaja Olavi Rantalainen. Kaikki kolme valittiin uudelleen toimikaudeksi 2004/2005. Kertomusvuonna tilintarkastajina olivat talouspäällikkö Marjut Mikkonen ja toimitusjohtaja Jukka Virta. Varatilintarkastajina olivat pääsihteeri Eila Hyppönen ja laskentapäällikkö Marjo Vänskä.

Samassa vuosikokouksessa todettiin Sanomalehtien liiton esittäneen yhdistyksen sääntöjen muuttamista niin, että vastedes yhdistys on muodollinen päätöksentekijä hyväksyttäessä Journalistin ohjeita. Yhdistys päätti ottaa esityksen käsiteltäväkseen.

Kannatusyhdistyksen jäsenet, jäsenten edustajat ja varajäsenet olivat seuraavat:

Jäsenet

Aikakauslehtien Liitto
Kaupunkilehtien Liitto
Radio- ja televisiotoimittajien liitto
Sanomalehtien Liitto
Sanomalehtien Liitto/Paikallislehtien neuvottelukunta
Suomen Journalistiliitto
Suomen Kaupallisten Televisioiden Liitto
Suomen Radioiden Liitto
Yleisradio Oy

Jäsenten edustajat

AL toimitusjohtaja Matti Ahtomies
KLL toimitusjohtaja Sakari Hakola
PL toimitusjohtaja Ensio Manu
SKTV johtaja Jorma Miettinen
RTTL toimittaja Jari Niemelä
SL tiedotusjohtaja Olavi Rantalainen
SRL toimitusjohtaja Timo Savola
YLE ohjelmistojohtaja Heikki Seppälä
SJL päätoimittaja Timo Vuortama

**Edustajien
varamiehet**

toimittaja Raino Hurme (Niemelä)
markkinointi- ja tutkimusjohtaja Saara Itävuo (Ahtomies)
asiamies Lauri Kerosuo (Vuortama)
johtaja Pentti Kurunmäki (Manu)
toimitusjohtaja Tapani Markkanen (Hakola)
toimitusjohtaja Juha-Pekka Louhelainen (Miettinen)
johtaja Kristiina Markkula (Rantalainen)
ohjelmajohtaja Ismo Silvo (Seppälä)
tutkimuspäällikkö Riina Sinkkonen (Savola)

Yhdistyksen sihteeri

Juha Hänninen

JSN 2005

Perinteinen etiikkaseminaari

Julkisen sanan neuvosto järjesti helmikuussa jälleen perinteisen etiikkaseminaarin, jossa pohdittiin joukkoviestinnän itsesääntelyä eri näkökulmista. Ajankohta oli erityisen sopiva, koska uudet Journalistin ohjeet oli otettu käyttöön vuoden 2005 alusta.

Ohjeita valmistelleen työryhmän jäsenen Jouni Tervon mielestä muutokset ohjeisiin olivat merkittäviä. Yleiset periaatteet ja moraaliset elämänohjeet korvattiin ajankohtaisilla ja entistä konkreettisemmilla eettisillä ohjeilla, vanhoissa ohjeissa olleita yleisiä velvollisuuksia karsittiin ja journalistien oikeuksia lisättiin. Tervon mukaan uudistuksen päätavoite oli korostaa sananvapautta, mutta samalla myös yksityisyyden suojaa. Ohjeet saatettiin myös sopusointuun ihmisoikeusperiaatteiden kanssa.

Tervo arvosteli sopimusjournalismiksi nimittämäänsä ilmiötä, jossa räikeimmät yksityiselämän loukkaukset tehdään sopimusoikeuden piirissä. Jos julkisuuden henkilö hyväksyy yksityiselämänsä paljastamisen korvausta vastaan, kaikki korvausjärjestelmät muuttuvat hampaattomiksi.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä Jorma Kalske antoi tukea journalistien pyrkimyksille kirkastaa etiikan ja juridiikan rajaa. Hän otti selvän kannan tuolloin ajankohtaiseen kysymykseen Journalistin ohjeiden käytämisestä rikos- tai vahingonkorvausvastuun arvioinnissa. Kalskeen mukaan ohjeet on tarkoitettu vain journalismin itsesääntelyä varten. Hän ilahdutti seminaariyleisöä vakuuttamalla, ettei ohjeilla saa olla rikosoikeudellisessa arvioinnissa mitään tekemistä. Ainakin lakikirjan vierestä ne pitäisi ottaa pois, Kalske sanoi.

Päätoimittaja Heikki Hakala kertoi kokemuksistaan vapaassa verkkokeskustelussa: vaikka sen taso välillä onkin yököttävä, siinä on noussut esiin myös sellaisia asioita, jotka ovat johtaneet asioiden penkomiiseen ja kunnan juttujen tekemiseen. Hakalan mukaan vapaa verkkokeskustelu on osoittanut, ettei sananvapaus todellakaan ole juhlallista eikä ylevää. vaan koettelee kaiken aikaa sekä hyvän maun rajoja että hermoja.

Yleisradion ohjelmatoiminnan säännöstön uudistamisesta kertoi varatuomari Kirsi-Marja Okkonen. Hän luonnehti säännöstöä keskeiseksi osaksi sananvapauden vastuullista käyttämistä ja itsesääntelyä. Eettiset ohjeet eivät kuitenkaan vahvista sananvapautta, ellei niiden sisäistämisestä ja noudattamisesta ole huolehdittu riittävästi, Okkonen tähdensi.

Mediavaltuutettu hylättiin

Lokakuussa 2004 Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistys asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli pohtia JSN:n ja koko itsesääntelyn uudistamista. Tarkoituksena oli selvittää, olisiko järjestelmää syytä täydentää media-asiamiehellä tai -valtuutetulla. Ryhmän puheenjohtaja oli päätoimittaja Janne Virkkunen ja jäsenenä julkaisujohtaja Matti Saari, JSN:n puheenjohtaja Jacob Söderman, Yleisradion hallintojohtaja Jussi Tunturi, päätoimittaja Timo Vuortama ja päätoimittaja Merja Ylä-Anttila. Ryhmän sihteerinä toimi johtaja Satu Kangas Viestinnän keskusliitosta.

Työryhmä kokoontui viidesti ja sen alatyöryhmä kaksi kertaa. Työryhmä kävi Tukholmassa tutustumassa myös ruotsalaiseen itsesääntelyyn, johon kuuluu JSN:oa muistuttavan lehdistöneuvoston lisäksi lehdistö-asiamies.

Matkan jälkeen käydyssä keskustelussa kävi ilmi, ettei mediavaltuutetun toimen perustaminen saanut riittävästi kannatusta. Työryhmä jäi erimieliseksi myös siinä, pitäisikö JSN:n puheenjohtajan jatkossakin tulla alan ulkopuolelta vai voisiko tehtävää hoitaa viestintäalalla ansioitunut henkilö.

Koska yksimieliseen esitykseen ei päästy, uudistushanke raukesi.

Puheenjohtaja vaihtui

Jacob Söderman luopui JSN:n puheenjohtajan tehtävästä 8.6. Hän ilmoitti asiasta neuvostolle kirjeitse. Hän piti eronsa ajankohtaa sopivana, koska se korosti uusien Journalistin ohjeiden uudenlaista luonnetta.

Uudeksi puheenjohtajakseen neuvosto valitsi 23.8.2005 valtiotieteen lisensiaatti, ministeri Kalevi Kivistön toimikaudeksi 2005–2008. Vaalikokouksia pidettiin kolme. Puhetta kokouksissa johti JSN:n kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Jorma Miettinen.

Neuvoston perussopimuksen mukaan neuvosto valitsee puheenjohtajan kolmeksi vuodeksi. Hän ei saa olla joukkoviestimen palveluksessa eikä sen luottamustehtävissä. Toimikausi alkaa kun puheenjohtaja on valittu ja ottanut tehtävän vastaan.

Kantelumäärä ennallaan

Julkisen sanan neuvosto kokoontui kertomusvuoden aikana 10 kertaa ja puheenjohtajisto 16 kertaa. Kokoukset on pidetty yhtä lukuun ottamatta neuvoston toimistossa Helsingin Kruununhaassa Mariankatu 26 B 10. Kesäkokous järjestettiin 15.8.2006, jolloin neuvosto oli Helsingin poliisilaitoksen vieraana. Tilaisuuden isäntänä toimi poliisikomentaja Jukka Riikonen.

Vuoden aikana JSN:lle tehtiin 128 kantelua, lausuntoa pyydettiin kuudessa asiassa. Saapuneiden asioiden määrä 134 oli lähes sama kuin edellisenä vuonna (137).

Kanteluista kohdistui sanoma- ja paikallislehtiin 65, aikakauslehtiin 11, ilmais- ja kaupunkilehtiin 17 ja sähköiseen viestintään 21. Lisäksi neuvostolta pyydettiin kannanottoa 8 muussa asiassa. Edellä olevat luvut poikkeavat jonkin verran kantelumääristä kertovista. Tämä johtuu siitä, että kantelija on pyytänyt neuvoston ratkaisua useamman tiedotusvälineen menettelystä samassa asiassa ja tällöin on ollut tarkoituksenmukaisempaa kirjata käsittelypyyntö yhdeksi kantelunumeroksi.

Sähköisessä viestinnässä Yleisradion ohjelmista kanneltiin kymmenen kertaa. Vain kolmessa kantelussa oli kysymys radio-ohjelmasta seitsemän muun kohdistuessa televisio-ohjelmiin. MTV3:n osalle tuli kymmenen kantelua ja Neloselle yksi.

Asioita käsiteltiin loppuun 110 (123 vuonna 2004). Luvussa ovat mukana edelliseltä vuodelta ratkaisematta jääneet 31 asiaa. Kertomusvuoden päättyessä 19 asiaa siirtyi seuraavalle vuodelle. Varsinaisia päätöksiä annettiin 65. Huomautuksia hyvän journalistisen tavan rikkomisesta oli 8 ja loput 57 päätöstä olivat vapauttavia. Sanomalehdet saivat neljä langettavaa päätöstä ja aikakauslehdet yhden. Kaupunkilehdille annettiin kaksi huomautusta hyvän journalistisen tavan rikkomisesta. Sähköiset viestimet saivat vain yhden langettavan päätöksen.

Annetuista päätöksistä huomautuksia oli 12 prosenttia. Vuonna 2004 huomautusprosentti oli 24 ja sitä edeltävänä vuonna 23.

Kertomusvuoden aikana jätettiin tutkimatta 43 asiaa. Näistäkin lähetettiin aloitteentekijälle ns. perusteltu vastaus, jossa kerrotaan, miksi asiaa ei otettu käsiteltäväksi. Osa kanteluista karsittiin vanhentuneina, sillä neuvosto ei ilman erityistä syytä tutki asiaa, jonka julkaisemisesta on kulunut enemmän kuin kolme kuukautta. Jos kantelija selvästi hakee neuvoston päätöstä samassa asiassa nostettavaa rikos- tai vahingonkorvausoikeuden- käyntiä varten, neuvosto ei käsittele asiaa tai keskeyttää sen käsittelyn oikeudenkäynnin ajaksi. JSN voi harkintansa mukaan jättää muunkin asian käsittelemättä.

Huomautuksia yksilön suojusta

Päätöksistä noin puolet liittyi yksilön tai yksityiselämän suojaan. Oikeita tietoja ja virheiden korjaamista koski runsas kolmannes päätöksistä. Samanaikainen kuuleminen, oma kannanotto ja vastineet olivat aiheina suurin piirtein yhtä usein. Loput päätökset jakautuivat tasaisesti eri aiheiden kesken.

Eniten huomautuksia annettiin yksilön suojan loukkaamisesta, kaikkiaan viisi kappaletta. Tapaukset liittyivät syrjintään, kielteiseen leimaamiseen yleisönosastossa sekä onnettomuuden uhrin ja omaisten loukkaamiseen. Oikeita tietoja, oikaisua, tuomion ennakkointia ja haastattelua koskevista asioista neuvosto antoi kolme langettavaa päätöstä.

Edellisten vuosien tapaan päätökset ovat syntyneet yksimielisesti. Neuvosto äänesti kuusi kertaa (3395/SL/04, 3474A/SL/05, 3474B/SL/05, 3491/SL/05, 3505/KL/05 ja 3554/SL/05). Keskimääräinen käsittelyaika kantelun saapumisesta vastauksen lähettämiseen oli 72 vuorokautta. Langettavat päätökset on vuoden aikana asianmukaisesti julkaistu ja neuvosto on asioiden käsittelyä varten saanut tiedotusvälineiltä pyytämänsä vastineet ja muut selvitykset.

Kertomusvuoden aikana muutettiin työjärjestyksen 3. pykälää siten, että puheenjohtajisto vie esitykset aiempaa valmiimpina neuvoston käsittelyyn. JSN puolestaan tekee täsmälliset muutokset samassa kokouksessa. Sen jälkeen puheenjohtaja ja sihteeri voivat allekirjoittaa päätökset ilman erillistä sanamuotokäsittelyä. Muutoksen seurauksena käsittelyajat lyhenivät kolmesta kuukaudesta kahteen

Lausuma piilomainonnasta

Neuvosto antoi helmikuussa omasta aloitteestaan lausuman piilomainonnasta. Sen taustana oli TV Nelosen Sillä silmällä - ohjelma, joka oli tyyliltään aikaisemmista poikkeava. Ohjelma esitteli tuotemerkkejä, ostopaikkoja ja palveluita suorasukaisella tavalla, mikä herätti julkisuudessa vilkasta keskustelua.

JSN:n mielestä toimituksellisen ja mainosaineiston raja oli hämärtynyt. Jutuissa ja ohjelmissa saattaa olla enemmän ja yksityiskohtaisempaa tietoa palveluista, tuotteista ja niiden ostopaikoista kuin samasta asiasta kertovassa mainoksessa.

JSN:n mukaan uskottavuus edellyttää median riippumattomuutta. Lausumassa korostetaan, että vastaanottajan on voitava luottaa siihen, että tiedotusvälineet eivät sekoita kaupallista ja toimituksellista aineistoa. Tämä on tärkeä osa itsesääntelyä: Jos ala itse pystyy pitämään markkinoinnin ja journalismin rajan selvänä, viranomaisilla ei ole tarvetta puuttua sananvapauden käyttämiseen.

JSN painotti piilomainonnan torjumista. Journalistista uskottavuutta ei saa vaarantaa hämärtämällä kaupallisen ja toimituksellisen aineiston rajaa. Tämä vaara on ilmeinen tuotesijoittelussa, jos ulkopuolinen pystyy ostamaan itsensä osaksi ohjelmaa tai juttua. (3484/L/05).

Lausuma mielipidekirjoituksista

Neuvosto otti huhtikuussa kantaa myös yleisönosastokirjoitusten käsittelyyn. JSN oli pannut merkille, että siitä vallitsi epäselvyyttä, joka koski mm. nimimerkin suojaa. Koska lehtien yleisö- ja mielipidepalstat ovat sananvapauden kannalta tärkeitä, JSN toivoi lehtien julkaisevan ohjeita mm. kirjoitusten pituudesta ja nimimerkin käytöstä.

Yleisön osastoissa voi kirjoittaa myös nimimerkillä, jos toimitus sen sallii. Silloin on huolehdittava siitä, ettei kirjoittajan henkilöllisyyttä paljasteta ilman hänen suostumustaan. Kirjoittajaa ei saa paljastaa silloinkaan kun hänen kirjoitustaan ei julkaista. Yleisön osastoon kirjoittavan on puolestaan syytä muistaa, että oikea nimi on aina annettava toimituksen tietoon (3487/L/05).

Tiedottaminen JSN:sta

Edellisten vuosien tapaan neuvoston edustajat ovat osallistuneet erilaisiin tilaisuuksiin, joissa on käsitelty hyvää journalistista tapaa ja Julkisen sanan neuvostoa. Yleisölle on edelleen annettu tietoa neuvoston toiminnasta ja jaettu sitä koskevaa aineistoa.

Neuvoston verkkosivuja on kehitetty entistä havainnollisemmiksi ja kävijämäärä sivuilla onkin lisääntynyt. Päätöksistä on tiedotettu aikaisempaa aktiivisemmin ja tiedotusvälineet ovatkin entistä useammin kertoneet JSN:n ratkaisuista.

Sähköinen kantelulomake on lisännyt yhteydenottojen määrää JSN:n toimistoon.

Neuvoston jäsenet

Vuoden 2004 viimeisessä kokouksessaan neuvosto oli valinnut uusiksi yleisöä edustaviksi jäseniksi kunnanjohtaja Heikki Airaksisen Varpaisjärveltä ja kehittämisasiantuntija Eija Niinikosken Kirkkonummelta sekä varajäseniksi äidinkielenopettaja Merja Ahtiaisen Joroisista, sairaalateologi Hilikka Kakko-Helteen Paimiosta ja yhteiskuntatieteiden tohtori Katja Komosen Kuopiosta toimikausiksi 2005–2007.

JSN:n taustayhteisöjen edustajista koostuva valintalautakunta nimesi joulukuussa 2004 uusiksi joukko- viestintää edustaviksi jäseniksi oikeustoimittaja Harri Aallon, päätoimittaja Jari Lindholmin, toimittaja Jaakko Lähteenmaan ja uutispäällikkö Matti Rönkän sekä heille varajäseniksi päätoimittaja Arto Henrikssonin, toiminnanjohtaja Henna Jartin, ohjelmapäällikkö Axa Sorjasen ja päätoimittaja Maija Toppilan. Kaikki jäsenet ja varajäsenet valittiin toimikausiksi 2005–2007. Vuoden ensimmäisessä kokouksessa valittiin varapuheenjohtajiksi toimittaja Riikka Lehtovaara ja uutispäällikkö Matti Rönkä.

JSN:n kokoonpano

Puheenjohtaja	oikeustieteen lisensiaatti Jacob Söderman 1.1.-8.6.2005 valtiotieteen lisensiaatti ministeri Kalevi Kivistö 23.8.2005 -
Varapuheenjohtajat	toimittaja Riikka Lehtovaara uutispäällikkö Matti Rönkä
Jäsenet	oikeustoimittaja Harri Aalto (V) kunnanjohtaja Heikki Airaksinen (Y) päätoimittaja Lassi Jaakkola (V) päätoimittaja Jari Lindholm (V) toimittaja Jaakko Lähteenmaa (V) kehittämisasiantuntija Eija Niinikoski (Y) päihdeyksikön johtaja Katriina Pajupuro (Y)
Yleisöä edustavat yleisvarajäsenet	äidinkielenopettaja Merja Ahtiainen sairaalaatologi Hilikka Kakko-Helle yhteiskuntatieteiden tohtori Katja Komonen
Joukkoviestintää edustavien jäsenten varajäsenet	päätoimittaja Arto Henriksson (Rönkä) (V) toiminnanjohtaja Henna Jartti (Aalto) (V) toimittaja Tarja Liuha (Lehtovaara) päätoimittaja Ville Pohjonen (V) (Jaakkola) ohjelmapäällikkö Axa Sorjanen (V) Lähteenmaa päätoimittaja Maija Toppila (V) (Jari Lindholm)
Sihteerit	Juha Hänninen (1.1.-31.1.2005) Pirkko Vuortama Ilkka Vänttinen 14.3.2005 -
Lyhenteet	V = joukkoviestintää edustava jäsen Y = yleisöä edustava jäsen

Talous ja kannatusyhdistys

Julkisen sanan neuvoston toiminta rahoitettiin edelleen jäsenyhteisöjen maksamin vuosimaksuin. Neuvoston toiminnan tukemiseen oli valtion vuoden 2004 tulo- ja menoarvioon otettu 79.048 euroa. Avustus maksettiin oikeusministeriön talousarvion momentilta 25.01.51 kolmessa erässä. Jäsenyhteisöt maksoivat kertomusvuonna 92.389 euroa.

Kannatusyhdistyksen puheenjohtajana oli toukokuussa pidettyyn vuosikokoukseen asti päätoimittaja Timo Vuortama, varapuheenjohtajana toimitusjohtaja Sakari Hakola ja hallituksen jäsenenä tiedotusjohtaja Olavi Rantalainen. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin johtaja Jorma Miettinen ja varapuheenjohtajaksi päätoimittaja Timo Vuortama toimikaudeksi 2005/2006. Kertomusvuonna tilintarkastajina olivat taluspäällikkö Marjut Mikkonen ja toimitusjohtaja Jukka Virta. Varatilintarkastajina olivat pääsihteeri Eila Hyppönen ja laskentapäällikkö Marjo Vänskä.

Sääntöjen muutostarpeet

Kannatusyhdistys päätti 27.10.2005 perustaa työryhmän, joka selvittää perussopimuksen, sääntöjen ja työjärjestyksen muutostarpeita. Työryhmän puheenjohtajaksi valittiin Jorma Miettinen ja jäseniksi Kalevi Kivistö ja Timo Vuortama.

Valmistelevan sihteerin valinta

Juha Hännisen erottua valmistelevan sihteerin tehtävästä 1.2.2005 toimi pantiin hakuun. Hakijoista valittiin toimittaja Ilkka Vanttinen määräaikaiseksi sihteeriksi 14.3.2005 alkaen. Hänet vakinaistettiin vuoden 2006 alusta.

Kannatusyhdistyksen jäsenet, jäsenten edustajat ja varajäsenet olivat seuraavat:

Jäsenet

Aikakauslehtien Liitto
Kaupunkilehtien Liitto
Radio- ja televisiotoimittajien liitto
Sanomalehtien Liitto
Sanomalehtien Liitto/Paikallislehtien neuvottelukunta
Suomen Journalistiliitto
Suomen Kaupallisten Televisioiden Liitto
Suomen Radioiden Liitto
Yleisradio Oy

Jäsenten edustajat

AL toimitusjohtaja Matti Ahtomies
SL johtaja Jukka Holmberg
KLL päätoimittaja Tapani Markkanen
STL johtaja Jorma Miettinen
RTTL toimittaja Jari Niemelä
SRL toimitusjohtaja Timo Savola
YLE ohjelmistojohtaja Heikki Seppälä
PL päätoimittaja Taina Tukia
SJL päätoimittaja Timo Vuortama

Edustajien varajäsenet

päätoimittaja Arto Henriksson (Tukia)
toimittaja Raino Hurme (Niemelä)
asiamies Lauri Kerosuo (Vuortama)
toimitusjohtaja Juha-Pekka Louhelainen (Miettinen)
johtaja Kristiina Markkula (Holmberg)
päätoimittaja Ilkka Peltoniemi (Markkanen)
ohjelmajohtaja Ismo Silvo (Seppälä)
tutkimuspäällikkö Riina Sinkkonen (Savola)

Yhdistyksen sihteeri

Ilkka Vänttinen.

! Päättötiivistelmät !

! Aamulehti

3340/SL/04 yleisönosastokirjoitus, vastine

Lehden yleisönosastokirjoitus toi vastineoikeuden ensisijaisesti kirjoituksessa nimeltä mainitulle hammaslääkärille. Hänen vastineoikeuttaan ei poistanut toisen henkilön samasta asiasta julkaistu vastine. Lehden olisi pitänyt julkaista myös hammaslääkärin vastine tai neuvotella sen korjaamisesta. Langettava.

3345/SL/04, 3363/SL/04 oikeat tiedot, otsikko

Lehdessä julkaistut kirjoitukset Lähi-idän levottomuuksista olivat tavanomaisia ulkomaan uutisia. Niissä ei ollut kantelijan kuvaamaa Israel-vastaisuutta. Yhden uutisen otsikossa oli virhe. Se oikaistiin uutisen tekstiosuudessa. Vapauttava.

3477/SL/05 oikeat tiedot, leimaava kirjoittelu

Lehti julkaisi ns. Lapin metsäsodasta uutisia ja kommenttikirjoitukset, joissa kantelija mainittiin nimeltä. Lehden kirjoitukset olivat kriittisiä, mutta kantelija sai vastata arvosteluun omassa kannanotossaan. Vapauttava.

! Alibi

3352/AL/04 nimensuoja

Lehti kertoi artikkelissaan nimeltä mainitun poliisin vapaa-ajallaan tekemistä rikoksista. Niitä koskeva oikeudenkäynti oli kirjoitusta julkaistaessa kesken. Artikkelista ilmeni, että syytetty poliisi oli määrätty tahdonvastaiseen pakkohoitoon ja mielentilatutkimukseen. Lehden ei olisi pitänyt julkaista syytetyn nimeä hänen henkisen tilansa vuoksi. Langettava.

Alueviesti

3517/KL/05 valokuva

Lehti julkaisi tulipalouutisen yhteydessä valokuvan, joka esitti paikkaa mistä palon arveltiin saaneen alkunsa. Kuvassa ei näkynyt sellaisia yksityiskohtia, jotka olisivat paljastaneet palossa kuolleen henkilöllisyyden ulkopuolisille. Vapauttava.

Bisnes.fi

3416/AL/04 haastattelu, vastine

Lehti julkaisi elokuvakritiikin, jossa julkaistiin myös kantelijan, elokuvan tuottaja-käsikirjoittaja-päähenkilön, kommentteja. Hänen mielestään jutussa oli vahingoittamistarkoitus. Juttua ei saanut tarkistaa etukäteen ja myös vastine evättiin. Neuvoston mielestä haastateltu tiesi olevansa tekemisissä toimittajan kanssa. Tarkistamisesta ei ollut sovittu. Kärkeväkään taidekritiikki ei yleensä oikeuta vastineeseen. Vapauttava.

Etelä-Saimaa

3294/SL/03 oikeat tiedot

Lehdessä selostettiin kantelijoiden puutaloa koskenutta kaupunginhallituksen päätöstä. Lähteenä käytettiin muun muassa kaupunginhallituksen esityslistaa. Kantelijat olisivat voineet vaatia lehdeltä oikaisua niihin kohtiin, jotka olivat heidän mielestään virheellisiä. Vapauttava.

3523/SL/05 valokuva, onnettomuuden uhri

Lehti julkaisi uutisen yhteydessä valokuvan, jossa näkyi kaksi tunnistamatonta räjähdysuhria. Uutinen liittyi Turkin terrorismihyökkäyksiin, joista suomalaisiakin varoitettiin. Kuva liittyi olennaisesti käsiteltyyn aiheeseen eikä siitä voinut tunnistaa hyökkäyksen uhreja. Vapauttava.

Etelä-Suomen Sanomat

3353/SL/04 mielipidekirjoitus, henkilön arvostelu

Lehti julkaisi verkkolehtensä keskustelupalstalla kaupunginvaltuutettua arvostelleen mielipiteen. Sen otsikko oli valtuutettua halventava. Myös tekstiosuus oli asiaton ja valtuutettua henkilökohtaisesti loukkaava. Langettava.

3354/SL/04 verkkolehden keskustelupalsta, henkilön arvostelu

Lehti julkaisi verkkolehtensä keskustelupalstalla loukkaavia kirjoituksia luonnonsuojeluyhdistyksestä ja sen jäsenistä. Yhdistyksen hallituksen jäsenten nimet mainittiin palstalla kahdesti. Nimet sisältäneissä viesteissä henkilöitä ei loukattu. Nimien julkaiseminen aiheutti kuitenkin sen, että muiden viestien uhkaukset ja loukkaukset kohdistuivat nimettyihin henkilöihin. Langettava äänin 8-2.

Helsingin Sanomat

3312/SL/03 tekstimainonta

Lehdessä julkaistu uutinen säästämistuotteesta oli kantelijan mukaan piilomainontaa. Neuvoston mielestä kirjoituksessa oli uutta tietoa säästäjille. Siksi säästämistuotteesta ja sen yksityiskohdista kertomiselle oli journalistiset perusteet. Vapauttava.

3374/SL/04 henkilön arvostelu

Lehti selosti uutisessaan kaupungin rakennusviraston osastopäällikön valintaprosessia. Kirjoituksessa lainattiin kaupungin verkkosivujen keskustelupalstalla julkaistuja mielipiteitä kantelijasta ja toisesta kärkiehdokkaasta. Mielipiteet eivät olleet kantelijaa halventavia. Ne eivät olleet myöskään sellaisia, että kantelijaa olisi pitänyt kuulla niistä etukäteen. Vapauttava.

3385/SL/04 piilomainonta

Lehti kertoi verkkoliitteessään markkinoille tulleesta digisovittimesta ja sen ominaisuuksista. Laitteesta uutisoinnille oli journalistiset perusteet. Kirjoituksessa mainitut tiedot olivat kuluttajalle merkityksellisiä ja jutulla oli uutisarvoa. Vapauttava.

3390/SL/04 yksilön suoja, valokuva

Lehti kertoi uutisessaan seksi-ilmoitusten poistumisesta nettipalveluista ja lehdistä. Uutisen kuvituksena oli kuvallinen kontakti-ilmoitus eräältä internet-sivustolta. Ilmoituksessa näkyvä henkilö ei ollut tunnistettavissa lehdessä julkaistun aineiston perusteella. Vapauttava.

3400/SL/04 kolumni

Lehden toimittaja arvioi kolumnissaan sairaanhoitajien työoloja ja työviihtyvyyttä käsitelleen haastattelututkimuksen tuloksia. Toimittajan tulkinta kyselytutkimuksen tuloksista oli joissain kohdissa tarpeettoman kärjekäs. Kolumni ei ollut kuitenkaan henkilökohtaisesti loukkaava. Vapauttava.

3469/SL/05 oma kannanotto

Lehti julkaisi Venäjän kauppaa koskevasta kirjasta niin kriittisen uutisen, että kirjan tekijöille syntyi oikeus omaan kannanottoon. Teknisistä syistä se kuitenkin viivästyi ja muuttuneissa olosuhteissa tekijät hyväksyivät kannanoton korvaamisen uutisella. Myöhemmässä vaiheessa, kun kirja oli jälleen ajankohtainen, kirjoittajat saivat oman kannanottonsa lehteen. Vapauttava.

3470/SL/05 haastattelun tarkastaminen

Lehti julkaisi henkilöhaastattelun, jonka sisältö kantelijan mielestä ei vastannut sitä mitä haastattelun tarkastuksen yhteydessä oli sovittu. Toimittaja korjasi yhden faktatiedon ja otti huomioon kantelijan muut kommentit journalistisen harkintansa mukaan. Kantelija ei ollut yrittänyt saa lehteen omaa kannanottoaan. Vapauttava.

3472/SL/05 oikeat tiedot

Lehti selosti uutisessaan kärjäoikeuden ratkaisua irtisanomiskiistassa. Kantelun mukaan uutinen ei ollut puolueeton eivätkä ratkaisun perusteet käyneet siitä ilmi. Neuvosto katsoi lehden kuitenkin toimineen asianmukaisesti. Vapauttava.

3541/SL/05 tiedonvälityksen totuudenmukaisuus, uhrien kohtelu

Lehti julkaisi kärjäuutisen surmasta, jossa isä tappoi perheen äidin ja kaksi lasta. Teksti oli asiallista ja rikosten uhreja käsiteltiin siinä hienovaraisella tavalla. Vapauttava.

Hufvudstadsbladet

3375/SL/04 vastine

Lehti ei julkaissut kantelijan vastinetta, koska se oli liian pitkä. Kantelijan kanssa neuvoteltiin vastineen lyhentämisestä, mutta hän ei ollut siihen suostunut. Lopulta lehti julkaisi kantelijan lyhyen toteamuksen, jossa tämä kertoi, ettei hänen puolustuspuheenvuoroaan ollut julkaistu. Lehti saattoi liittää toteamukseen lyhyen kommentin asian taustoista. Vapauttava.

Hymy

3298/L/03 piilomainonta

Neuvosto otti omasta aloitteestaan käsittelyyn Hymy-lehden liitteenä julkaistavaa Terveys-Hymyä koskevan piilomainonta-asian. Arvioinnin kohteena oli lehden numero 10/2003. Lausumassaan neuvosto totesi toimittuksellisen ja kaupallisen aineiston sekoittuvan liitteessä tavalla, joka on omiaan heikentämään lukijoiden luottamusta tiedotusvälineiden riippumattomuuteen.

3308/AL/03 tietojen hankkiminen, valokuva

Lehti julkaisi artikkelissaan valokuvan tangokuninkaana tunnetuksi tulleen kantelijan vapaa-ajan asunnosta. Osapuolet esittivät neuvostolle ristiriitaiset kertomukset paikasta, jossa kuva oli otettu. Neuvoston mielestä lehti saattoi julkaista kiistanalaisen valokuvan. Ongelmalliseksi asian teki kantelijan rattijuopumustuomion yhdistäminen asunnosta kertoneeseen juttuun. Menettely ei ollut kuitenkaan Journalistin ohjeiden vastaista. Vapauttava.

3362A/AL/04 henkilön arvostelu, tietojen hankkiminen

Lehti kertoi artikkelissaan kaupunginvaltuuston puheenjohtajan menettelystä kummilapsiasiassa. Jutun tehnyt freelance-toimittaja oli kuullut puheenjohtajaa jutun väitteistä ennen niiden julkaisemista ja kirjoituksessa julkaistiin puheenjohtajan näkemys asiaan. Vapauttava.

3535/AL/05 yksityisyyden suoja, toimittajan tiedonhankinta

Lehti julkaisi kuvareportaasin alaikäisen pojan kalastusharrastuksesta. Neuvosto ei ottanut kantaa siihen, oliko jutun tekoon vanhempien lupa vai ei. Jutussa ja kuvissa ei ollut mitään lasta tai hänen vanhempiaan loukkaavaa. Vapauttava.

Hämeen Sanomat

3474A/SL/05 yksityiselämän suoja, oikeat tiedot

Lehti julkaisi uutisen, jonka otsikon mukaan ”Raivostunut ekaluokkalainen piti koulua pelon vallassa”. Uutisen mukaan lapsi oli käyttäytynyt väkivaltaisesti. Hänen käymäänsä koulua ei mainittu eikä hänen henkilöllisyytensä paljastunut jutusta. Tilanne oli kuitenkin ollut niin poikkeuksellinen, että lehdellä oli perusteet kertoa siitä. Vapauttava äänin 5-3.

3499/SL/05 oikeat tiedot, samanaikainen kuuleminen, nimensuoja

Lehti julkaisi uutisen laajasta, kauan kestäneestä ja monimutkaisesta oikeusprosessista, joka edelleen jatkui. Lehdellä oli perusteet kertoa epäillyn nimi tämän aseman perusteella. Samanaikainen kuuleminen ei monivaiheisissa prosesseissa ole joka vaiheessa tarpeen. Jutun tiedot pitivät paikkansa. Vapauttava.

litinseutu

3428/PL/04 vastine

Lehti julkaisi kunnallisvaalien alla vaalitenttin, jonka perusteella yksi vastaajista sai seuraavan lehden palstoille avoimen kirjeen. Poliitikolle syntyi vastineoikeus. Hänen ensimmäinen vastineensa oli liian pitkä ja epäselvä (käsin kirjoitettu), joten se ei ollut julkaisukelpoinen. Pyynnöstä huolimatta poliitikko ei kohtuullisessa ajassa korjannut vastinettaan, joten lehti saattoi jättää sen julkaisematta vanhentuneena. Vapauttava.

Ilkka

3325/SL/04 haastattelun totuudenmukaisuus

Lehti julkaisi kepeän haastattelujutun tunnetusta näyttelijästä ja tämän seinäkalerista. Näyttelijää lainattiin myös etusivun vinkin kuvatekstissä. Asiatyhteydestään irrotettuna ja vain osittain julkaistuna lainauksesta saattoi saada virheellisen vaikutelman näyttelijän kommentista. Hän olisi voinut pyrkiä vastineella tarkentamaan, mitä hän oli haastattelussa sanonut. Vapauttava.

Ilta-lehti

3380/SL/04 tietojen hankkiminen, yksityiselämän suoja

Lehti julkaisi uutisen erään talon julkisivuremontista. Siitä ja sen kustannuksista kerrottiin jutussa yksityiskohtaisesti. Tiedot eivät olleet arkaluontoisia. Asiassa ei osoitettu, että toimittaja olisi hankkinut tiedot hyvän journalistisen tavan vastaisesti. Vapauttava.

3415/SL/04 tuomion ennakointi, kansiteksti

Lehti julkaisi esitutinnan jälkeen julkisuuden henkilöstä uutisen, jossa spekuloidiin mahdollisen tuomion pituudella. Neuvoston mielestä kannen otsikossa ”N.N. istuu kaksi vuotta” ennakoitiin tuomiota ja annettiin virheellinen vaikutelma, jonka mukaan hänet olisi jo tuomittu. Langettava.

3430/SL/04 henkilökuva

Uutinen lentokapteenin juopumuksesta julkaistiin sekä lehdessä että verkkosivuilla. Verkkosivuilla julkaisussa nettikuvassa oli toinen kapteeni, jolla ei ollut mitään tekemistä tapauksen kanssa. Hän oli kuvasta tunnistettavissa. Lehti poisti kuvan verkosta heti saatuaan tiedon virheestä ja julkaisi pahoittelut ja oikaisun seuraavana päivänä. Vaikka lehti oli toiminut huolimattomasti, se ei neuvoston mielestä rikkonut hyvää journalistista tapaa. Vapauttava.

3474B/SL/05 yksityiselämän suoja, oikeat tiedot

Lehti kertoi uutisessaan mm., että ”Ekaluokkalainen terrorisoi kouluun” ja ”Ekaluokkalainen hakkasi opettajia”. Uutisessa kerrottiin myös työsuojelutarkastuksesta ja oppilaan siirrosta toiseen kouluun jo ennen jutun julkaisemista. Koulussa syntynyt tilanne oli niin poikkeuksellinen, että lehdellä oli perusteet kertoa siitä. Vapauttava äänin 5-3.

3475/SL05 oikeat tiedot, leimaava kirjoittelu

Lehti julkaisi jutun tunnetun poliitikon muistelma. Siinä mainittiin nimeltä kantelija, joka muutamien muiden tavoin oli päivän päätteeksi päätenyt poliitikon kotiin. Kantelija oli antanut muistelijalle luvan nimen julkaisuun eikä ollut kiistänyt tapahtunutta lehdellekään. Vapauttava.

3485/SL/05 virheen korjaaminen

Lehti lainasi totena toisessa lehdessä ollutta sepitteellistä haastattelua. Lehti korjasi virheensä riittävän nopeasti ja asianmukaisesti. Vapauttava.

3514B/SL/05 oikeat tiedot, yksityisyyden suoja

Lehti kertoi paljon huomiota saaneesta perhesurmasta. Uutisissa ei ollut olennaisia virheitä. Jutut ja valokuvat eivät paljastaneet lähipiirin ulkopuolelle surmattujen ja rikoksesta epäillyn henkilöllisyyttä.

Vapauttava.

3539/SL/05 oikeat tiedot, yksityiselämän suoja

Lehti kertoi hovioikeuden tuomiosta, jonka perusteella kirkkoherra joutuu lähtemään virka-asunnostaan. Otsikolle ”Häätö pappilasta” oli näin kate. Vapauttava.

3311/SL/03 syrjintä, otsikko

Lehti kertoi suomalais-venäläisistä avioliitoista, joita epäillään lumeliitoiksi. Lööpissä ja etusivun otsikossa viitattiin vain venäläisiin. Kyse oli järjestäytyneestä toiminnasta, jossa venäläiset olivat olleet aktiivisia toimijoita. Siksi lehti saattoi kertoa heistä lööpissä ja otsikossa. Suomalaisten osuus asiaan ilmeni jutusta. Vapauttava.

3336/SL/04 yksilön suoja, otsikko, tietolähteet

Lehti julkaisi uutisen merkittävän kansalaisjärjestön pääsihteerää vastaan tehdystä rikosilmoituksesta. Otsikon kysymysmerkistä ilmeni, että kyse oli toistaiseksi selvittämättömästä asiasta. Toisessa kirjoituksessa lehti kertoi nimettömiin lähteisiin perustuen pääsihteerää kohtaan esitetystä arvostelusta. Lehti ei ottanut kantaa väitteisiin. Se oli tarjonnut pääsihteerille mahdollisuutta niiden kommentointiin. Vapauttava.

3337/SL/04 henkilön arvostelu, haastattelu

Lehti kertoi uutisessaan epäilystä syrjintätapauksesta. Kantelija sai kommentoida syrjintäväitteitä jutussa. Hänen nimeään ei mainittu. Hän ja lehti esittivät toisilleen vastakkaiset kertomukset kantelijan haastattelu- lausumista. Neuvosto ei ottanut kantaa tähän ristiriitaan. Vapauttava.

3395/SL/04 tuomion ennakointi, otsikko

Lehti julkaisi uutisen tunnetun henkilön vangitsemisesta epäillyn puukotuksen vuoksi. Lehti kertoi hänen jo aloittaneen tulevan tuomionsa sovittamisen, vaikka käsittely oli oikeudessa kesken. Neuvoston mielestä kirjoituksesta ilmeni, että oikeus ei ollut päättänyt tuomiosta, vaan uutisessa pohdittiin mahdollista rangaitusta. Lehti ei myöskään pyrkinyt vaikuttamaan oikeuden ratkaisuun. Vapauttava äänin 7-3.

3435/SL/04 oikeat tiedot, yksityisyyden suoja

Lehti kertoi vangin siirtämisestä Kakolaan, joka virallisesti on Lounais-Suomen vankila. Koska se tunnetaan yleisesti Kakolana, lehti saattoi käyttää nimeä otsikossa ja lööpissä, eikä se johtanut yleisöä näin harhaan. Lehti ei myöskään asiattomasti ennakoinut tuomion pituutta. Vapauttava.

3436/SL/04 vastine

Kantelija oli osallistunut omalla nimellään lehden verkkokeskusteluun, jossa hän oli joutunut kärjekkään arvostelun kohteeksi. Hän vaati vastineoikeutta lehden painettuun versioon, mutta lehti kieltäytyi. Toimitus voi päättää, millaisia mielipiteitä verkkolehdessä julkaistaan. Vapauttava.

3514A/SL/05 oikeat tiedot, yksityisyyden suoja

Lehti kertoi paljon huomiota saaneesta perhesurmasta. Uutisissa oli virheitä, jotka kuitenkin eivät vääristäneet kokonaiskuvaa. Jutut ja valokuvat eivät paljastaneet surmattujen ja rikoksesta epäillyn henkilöllisyyttä lähipiirin ulkopuolelle. Vapauttava.

3538AB/SL/05 lööppi, tiedonvälityksen totuudenmukaisuus

Kantelun mukaan lehden lööpissä ja etusivulla kerrottiin liian suorasukaisesti ja lapsia ajattelematta julmasta surmasta. Lööppi ja otsikot olivat totuudenmukaisia. Neuvosto kehotti kuitenkin kiinnittämään huomiota lööppien ja etusivun otsikoiden erityisasemaan. Ne vaativat harkintaa samaan tapaan kuin väkivaltaisten tv-ohjelmien alkamisajat, joissa otetaan huomioon katsojien ikä. Vapauttava.

IS Veikkaaja

3322/SL/04 henkilön arvostelu

Lehden uutisessa salibandyjoukkueen päävalmentaja arvosteli alatyylin ilmaisuin joukkueen kakkosvalmentajaa. Jutusta ilmeni, että väitteissä oli kyse päävalmentajan henkilökohtaisista arvioista. Kakkosvalmentaja sai kiistää ne samassa yhteydessä. Vapauttava.

3521/SL/05 oikeat tiedot, samanaikainen kuuleminen

Lehden kolumnisti arvosteli tiukasti kuninkuusravien hevosvalintoja. Kantelija mainittiin kolumnissa nimeltä, mutta hän ei ollut lehteen yhteydessä saadakseen julkaistua oman kannanottonsa. Vapauttava.

Itä-Häme

3555/SL/05 arvosteleva kirjoittelu

Lehti arvioi pääkirjoituksessaan suorasukaisesti ja kriittisesti kunnanvaltuutetun toimintaa. Poliittisen ja yhteiskunnallisen vallankäyttäjän on kestettäväkin kritiikkiä. Hän sai lisäksi puolustavan kantansa julki heti lehden seuraavassa numerossa. Vapauttava.

Itä-Savo

3540/SL/05 virheen korjaaminen

Lehti teki virheen, mutta ei saanut kantelijan sähköpostitse lähettämää korjauspyyntöä. Vapauttava.

Jakobstads Tidning

3424/SL/04 oikeat tiedot, samanaikainen kuuleminen

Lehti julkaisi kolmen viikon aikana neljä kriittisävyistä juttua yrityksestä. Jutuissa kuultiin työntekijöitä ja yhdessä jutussa yrityksen edustajaa. Vaikka yritystä ei kuultu kaikissa jutuissa, sen näkökulmat tulivat riittävän hyvin esiin haastattelun ja julkaistujen vastineiden kautta. Vapauttava.

Janakkalan-Rengon Sanomat

3373/PL/04 yleisönosastokirjoitus, henkilön arvostelu

Lehti julkaisi yleisönosastollaan kirjoituksen, johon sisältyi kantelijaa henkilökohtaisesti loukkaava kohta. Lehden päätoimittaja pahoitteli myöhemmin kirjoituksen julkaisemista, sekä lehdessä että henkilökohtaisesti. Vapauttava.

Joroisten Lehti

3319/PL/04 omaisten suoja

Lehti kertoi lääkkeitä päihdetarkoituksessa käyttäneistä nuorista, joista yksi oli menehtynyt yliannostukseen. Kirjoituksessa tapahtunutta analysoi joukossa mukana ollut nuori mies. Hänellä oli oikeus tarinansa kertomiseen. Menehtyneen läheisten henkilöllisyyttä oli suojattu riittävällä tavalla. Vapauttava.

3478/PL/05 leimaava kirjoittelu

Lehtikolumnissa arvioitiin pakinanomaisesti terveydenhoitopalveluita. Kantelija mainittiin kolumnissa nimeltä kuten muutkin henkilöt. Kantelijan oma kannanotto olisi ollut luonteva tapa vastata kritiikkiin. Vapauttava.

Kainuun Sanomat

3351/SL/04 henkilön arvostelu, vastine

Lehti julkaisi uutisen adressista nimeltä mainittua terveyskeskuslääkärää vastaan. Lääkärää kuultiin uutises-
sa. Lisäksi lehti tarjoutui julkaisemaan hänen vastineeksi nimeämänsä kirjoituksen, mutta lääkäri ei suostu-
nut lehden siihen esittämiin muutoksiin. Vapauttava.

Kaleva

3307/SL/03 ja 3309/SL/03 pakina

Lehtipakina sisälsi poikkeuksellisen kärjekkäitä mielipiteitä koirista ja niiden omistajista. Lehti palasi asiaan
seuraavana päivänä kirjoituksessa, jossa päätoimittaja pahoitteli pakinan lukijoille aiheuttamaa mielipahaa.
Päätoimittajan kirjoitus sisälsi neuvoston mielestä riittävän selvityksen tapahtuneesta. Vapauttava äänin
5-3.

Karjalainen

3527/SL/05 samanaikainen kuuleminen, yksityisyyden suoja

Lehti julkaisi uutisen entisen kunnanjohtajan saamasta syytteestä. Samanaikainen kuuleminen ei ollut vält-
tämätöntä, koska kokonaisuutta oli käsitelty lehden palstoilla usein ja prosessi jatkui. Vapauttava.

Karjalan Heili

3362B/KL/04 samanaikainen kuuleminen, tietojen hankkiminen

Freelance-toimittaja kirjoitti kaupunginvaltuuston puheenjohtajan kummilapsiasiasta ensin erääseen aika-
kauslehteen, sitten Karjalan Heiliin. Lehti teki asiasta myöhemmin toisen jutun. Molemmat Karjalan Heilin
kirjoitukset sisälsivät sellaisia puheenjohtajalle kielteisiä väitteitä, joita ei ollut aikakauslehden jutussa. Pu-
heenjohtajaa olisi pitänyt kuulla niistä erikseen. Langettava.

Katso

3366/AL/04 kannen otsikko

Lehti julkaisi silminnäkijähavaintoihin perustuneen uutisen julkisen raittiuslupauksen tehneen kansanedustajan väitetystä alkoholinkäytöstä. Kannen otsikosta sai virheellisen vaikutelman, että kansanedustaja olisi myöntänyt juomisen. Lisäksi kannessa väitettiin varauksettomasti, että kansanedustaja oli ”retkahtanut”. Langettava.

Keskisuomalainen

3341/SL/04 uhrin kuva

Lehden verkkolehti julkaisi uutisen ja kuvia Konginkankaan linja-auto-onnettomuudesta. Yhdessä kuvassa näkyi onnettomuuden uhri. Neuvoston mielestä lehti ei julkaissut kuvaa sensaationhakuisesti. Uhria oli kuvasta vaikea, ellei mahdotonta tunnistaa. Vapauttava.

3445/SL/04 yksityisyyden suoja

Lehden vapautuksen tukiryhmän vaikuttajan ja tiedottajan nimi julkaistiin uutisessa, jossa kerrottiin hänen muun muassa syyllistyneen laittomaan uhkaukseen. Vapauttava.

3369/SL/04 valokuva, yksilön suoja

Lehti kertoi rikosuutisessaan aseistautuneen miehen antautumisesta. Uutiskuvassa poliisi talutti kantelijaa, paikalle sattunutta sivullista. Kuvasta syntyi virheellinen vaikutelma, että se esitti pidätystilannetta. Kantelijan henkilöllisyyttä ei ollut suojattu riittävästi. Langettava.

3459/SL/05 uhrin nimi, omaisten suoja

Lehti kertoi liikenneonnettomuudesta ja paljasti siinä kuolleen henkilöllisyyden. Seurantauutisessa kerrottiin hänen olleen juovuksissa. Nimen julkaisemisella ei ollut yleistä merkitystä, vaan se aiheutti omaisille lisäkärsimystä. Langettava.

3554/SL/05 lapsen valokuva

Lehti julkaisi televisio-ohjelman ennakkojutun yhteydessä muuta tarkoitusta varten otetun lapsen valokuvan. Kuvan käyttö ei ollut loukkaavaa eikä johtanut harhaan. Vapauttava äänin 8-1. Eriävä mielipide.

Keski-Uusimaa

3404/SL/04 henkilön arvostelu

Lehti julkaisi kantelijasta kirjoituksen, jonka sisältämä arvostelu perustui lehden aikaisemmassa jutussa olleeseen virheelliseen tietoon. Se taas johtui toimituksessa tapahtuneesta erehdyksestä. Lehti myönsi tämän oikaisu- ja pahoittelukirjoituksessa, jonka se julkaisi viipymättä kantelijaa arvostelleen kirjoituksen jälkeen. Vapauttava.

Kirkkonummen Sanomat

3447/PL/04 leimaava kirjoittelu, oikeat tiedot

Lehti kirjoitti kärjekkääseen sävyyn ja arvostelevasti kunnallisvaalien jälkeisestä luottamuspaikkojen jaosto uutis- ja pääkirjoituspalstoillaan. Myös vastamielipiteitä julkaistiin. Vapauttava.

3511/IL/05 oma kannanotto, leimaava kirjoittelu

Kirkkonummen Sanomat kirjoitti kriittisen uutisen ilmoituslehtipäätöksestä, missä kunnanhallitus äänestyspäätöksellä syrjäytti sen. Lehti ei myöntänyt enemmistölle oikeutta omaan kannanottoon. Vapauttava.

Koti ja Keittiö, 7 päivää

3288A/AL/03 haastateltavan oikeudet

Lehti esitteli tunnetun tv-juontajan omakotitaloa. Jutussa oli juontajan haastattelu ja useita valokuvia talosta. Toinen lehti julkaisi myöhemmin samoja valokuvia ja osia haastattelusta. Koti ja Keittiö -lehden päätoimittaja ei tiennyt etukäteen, että haastattelua lainataan toisessa lehdessä. Hyvä journalistinen tapa ei velvoittanut häntä ryhtymään toimenpiteisiin toista tiedotusvälinettä vastaan. Vapauttava.

3288B/AL/03 haastateltavan oikeudet, yksityiselämän suoja

Sisustusalan aikakauslehti esitteli tunnetun tv-juontajan omakotitaloa. Jutussa oli juontajan haastattelu ja useita valokuvia talosta. 7 päivää -lehti julkaisi lähteen mainiten myöhemmin samoja valokuvia ja osia haastattelusta. 7 päivää -lehdellä ei ollut velvollisuutta kuulla juontajaa lausumien käyttämisestä. Juontajan yksityiselämän suoja oli kaventunut asiassa jo silloin, kun hän oli esitellyt kotiaan sisustuslehdelle. Vapauttava.

Kulmakunta

3317/KL/04 piilomainonta

Osa lehden toimituksellisista jutuista kytkeytyi samassa numerossa julkaistuihin ilmoituksiin. Tästä syntyi mielikuva, että yritykset oli valittu juttujen kohteiksi muilla kuin journalistisilla perusteilla. Lisäksi osassa tapauksia ilmoituksen ja jutun kuvat olivat samantyylliset ja antoivat vaikutelman, että ilmoitus ja juttu kuuluisivat yhteen. Langettava.

3318/KL/04 piilomainonta

Lehti julkaisi uutisen päivittäistavaraliikkeen remontin valmistumisesta. Sen yläpuolella oli liikkeen ilmoituspalkki, joka oli kiinni jutun otsikossa. Lukijalle syntyi vaikutelma, että ilmoituspalkki ja uutinen olivat samaa kokonaisuutta. Langettava.

Kuluttaja

3497A/AL/05 oikeat tiedot, virheen korjaaminen

Lehti teki aukeaman kokonaisuuden poronlihasta, sen hinnasta ja porotaloudesta. Kantelija epäili juttua poronlihan mainokseksi ja löysi siitä yhden virheen. Neuvosto ei pitänyt kokonaisuutta mainosmaisena ja kritiikittömänä. Lehti korjasi tekemänsä virheen heti sen tultua ilmi. Vapauttava.

3497B/AL/05 totuudenmukainen tiedonvälitys

Lehti julkaisi nuorten rahankäytöstä kertoneen jutun, jossa tuli esille myös yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia perheiden sisäisiä asioita. Tähän oli haastateltujen ja heidän perheidensä suostumus. Kantelijan mielestä nuorten haastatteluissa esille tulevat tiedot eivät voineet pitää paikkaansa. Neuvosto katsoi kuitenkin lehden menetelleen asianmukaisesti. Vapauttava.

Lapin Kansa

3388/SL04 oikaisu

Lehti julkaisi sähköpostitse saamansa nekrologin. Lehti ”korjasi” sukunimen Vuolo muotoon Vuollo, joka on tunnetumpi lappilainen sukunimi. Sekä kirjoittajan että vainajan nimi olivat väärin. Lehti ei oikaissut virhetä, vaikka sai siitä tiedon heti julkaisun jälkeen. Neuvoston mielestä lehden olisi pitänyt oikaista asiavirhe, vaikka se johtui inhimillisestä erehdyksestä. Langettava.

3453/SL/05 valokuva, onnettomuuden uhri

Lehti julkaisi järkyttävän valokuvan tsunamin uhrien joukkohautaamisesta. Kuvaa ei kuitenkaan ollut julkaistu sensaatiomaisesti eikä se loukannut ihmisarvoa ja oli osa juttukokonaisuutta. Vapauttava äänin 5–4.

3454/SL/05 leimaava kirjoittelu

Kantelija on kunnanhallituksen puheenjohtaja. Lehti julkaisi häntä voimakkaasti arvostelevan kirjoituksen. Poliitikassa näkyvällä paikalla olevana hänen piti kestää tavallista voimakkaampi kritiikki. Kantelija sai vastata kirjoitukseen. Vapauttava.

3490/SL/05 valokuva, tiedonvälityksen totuudenmukaisuus

Lehti julkaisi Inarin metsäkiistan aikana valokuvan, jossa hangessa istuvat lapset kysyivät pitämässään bannerollissa Luonnonsuojeluliitolta ”oletteko meitä vastaan?”. Kantelussa arveltiin kuvaa lavastetuksi ja sanottiin jutun olevan enemmän metsureiden puolella. Kuvasta ja koko tapahtumaketjusta käytiin lehden sivuilla värikäs ja monipuolinen keskustelu. Kokonaisuudessaan käsittely oli asianmukaista. Vapauttava.

3491/SL/05 syrjintä, leimaava kirjoittelu

Lehdessä julkaistussa teatteriarviossa kirjoittaja ilmoitti suorasukaisesti suhtautuvansa torjuvasti sukupuoliseen erilaisuuteen: ”homoutta sinänsä ei tarvitse eikä mielestäni saakaan hyväksyä”. Kirjoittajalla oli taidarvostelussa, homoutta käsittelevän näytelmän kritiikissä ja ilmaisunvapauden nimissä oikeus tuoda julki mielipiteensä. Vapauttava 6–2.

Laukaa-Konnevesi

3334/PL/04 oikeat tiedot

Lehti selosti uutisessaan lääninhallituksen sivistystoimentarkastajan arviointikäyntiä paikkakunnan kirjastossa. Uutinen vastasi käynnin pohjalta laadittua muistiota. Vapauttava.

Loviisan Sanomat

3417/SL/04 toimituksellinen päätäntävalta, oikeat tiedot

Lehti julkaisi ennen kunnallisvaaleja ehdokkaille tehdyn kyselyn, josta vahingossa jäi pois kolmen kokoomuslaisen vastaukset. Lehti julkaisi seuraavassa numerossaan vaalien jälkeen tiedon vastausten poisjään-

nistä, mutta ei ehdokkaiden vastauksia. Neuvoston mielestä menettely oli asianmukainen, koska vastaukset eivät olisi ehtineet ennen vaaleja. Vapauttava.

■ Länsi-Savo

3296/SL/03 oikeat tiedot

Lehti mainitsi oikeudenkäyntiuutisessaan nimeltä tuomitun, jolla on sama etu- ja sukunimi kuin kantelijalla. Uutisessa ei ollut virhettä. Lehti kuitenkin täsmensi uutista seuraavana päivänä julkaisemalla tuomitun koko nimen ja syntymävuoden. Niiden kertominen oli riittävä toimenpide kantelijan pois rajaamiseksi. Vapauttava.

■ Länsiväylä

3364/IL/04 oikeat tiedot, vastine, seurantavelvollisuus

Lehti selosti uutisessaan KHO:n ja käräjäoikeuden päätöksiä. Kirjoituksesta tuli selvästi esille oikeudenkäyntien lopputulos mukaan lukien kantelijalle myönteinen ratkaisu. Otsikko oli epäselvä, mutta sille oli sisällössä kate. Utisointi ei edellyttänyt kantelijan samanaikaista kuulemista, eikä kirjoitus tuonut hänelle vastineoikeutta. Vapauttava.

■ Maaselkä

3471/PL/05 virheen korjaaminen

Maaselkä teki virheen julkaistessaan keskustatontin kaavoituksesta uutisen. Lehti korjasi asianosaisen kantelijan pyynnöstä virheen ja pahoitteli sitä. Korjauksessa oli epätarkkuus, joka ei vaikuttanut korjauksen sisältöön. Vapauttava.

■ Maaseudun Tulevaisuus

3355/SL/04 haastattelun tarkistaminen, yksityiselämän suoja

Lehti kertoi uutisessaan asiakaspalautteen julkitulosta, jonka on koettu loukanneen vastaajien tietosuojaa.

Lomasihteerinä työskennelleen kantelijan kerrottiin irtisanoutuneen tapahtuneen jälkeen. Häntä kuultiin uutisessa, ja hän oli saanut tekstin tarkistettavakseen ennen julkaisemista. Lisäksi lehti julkaisi hänen vastineensa, jossa myös uutisen epätarkkuudet tulivat oikaistuiksi. Vapauttava.

Mediuutiset

3367/AL/04 oikeat tiedot

Lehti kertoi sairaalan ylilääkärin valintamenettelystä. Uutisen mukaan virkaan valittu kantelija oli kutsuttu myös yliopistovirkaan. Kantelu kohdistui uutisen johtopäätökseen kantelijan tieteellisistä ansioista. Uutisen kiistanalaisessa lauseessa ei ollut oikaisua vaatinutta virhettä. Vapauttava.

Metro

3489/KL/05 valokuva, yksityisyyden suoja

Lehden yt-neuvotteluista kertoneen uutisen yhteydessä oli valokuva siinä mainitun yhtiön pääsisäänkäynnistä. Kuvassa oli kaksi yhtiön työntekijää, joiden mielestä heidän yksityisyyttään oli loukattu, koska he eivät mitenkään liity yt-neuvotteluihin. Julkisella paikalla otetun kuvan saattoi julkaista. Henkilöiden työpaikan paljastuminen ei ole arkaluontoinen seikka, johon tarvittaisiin lupa. Vapauttava.

MTV3

3304/MTV/03 oikaisu

Uutislähetyksessä kerrottiin, että äärioikeistolaisten mielenilmaus riistäytyi käsistä, kun osa uusnatseista hyökkäsi poliisin kimppuun. Tosiasiassa tähän syllistyivät vastamielenosoittajat. Päätoimittaja sai tiedon uutisessa olleesta virheestä vasta muutaman päivän kuluttua lähetyksestä, eikä pitänyt oikaisua enää siinä vaiheessa perusteltuna. Neuvoston mielestä tämä ei ollut riittävä syy jättää virheellinen tieto oikaisematta. Langettava.

3356/MTV/04 mainoksen erottuminen, ammatillinen asema

MTV3 esitti erään yhtiön mainoksen kyseisestä yhtiöstä kertoneen ohjelman yhteydessä. Mainoksen ja ohjelman raja oli selkeä. Toisen ohjelman tekemiseen oli osallistunut ohjelmassa esitellyn yhtiön omista-

jasukuun kuuluvia henkilöitä. Tekijöiden ja aiheen välinen yhteys oli niin etäinen, että se ei muodostanut sukuun kuuluville henkilöille estettä osallistua ohjelman valmistamiseen. Vapauttava.

3412/MTV/04 oikeat tiedot, haastattelu

MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmassa kerrottiin kansanedustaja Petri Neittaanmäen valtuustopoissaoloista. Hän halusi jälkeensä muuttaa ennen haastattelua ja sen aikana kertomiansa perusteluja poissaoloilleen. Neuvoston mielestä Neittaanmäki ei tarjonnut olennaista uutta, joten toimittajan ei tarvinnut lähteä muuttamaan haastattelulausuntoa. Vapauttava.

3448/MTV/04 oikeat tiedot, yksityisyyden suoja, samanaikainen kuuleminen

MTV:n ohjelmassa kerrottiin poleemiseen sävyyn niin sanottujen romuautojen paikoituksesta, joka on ongelma kadun varsien asukkaille. Kantelijan toimintaa arvosteltiin, mutta hän ei kuitenkaan halunnut itse tulla kuulluksi, eikä vaatinut vastinetta tai oikaisua. Vapauttava.

3450 ja 3451/MTV3/05 uutisen hienotunteisuus

MTV3 luopui mainosten esittämisestä kansallisena surupäivänä ja esitti niiden tilalla ohjelmaa, jonka sisältö vastasi katastrofipaikalla tapahtunutta. Katastrofin suuruus ja järkyttävyyden huomioden ohjelma oli riittävän hillitty ja hienotunteinen uhreja kohtaan. Kooste tuli Tasavallan presidentin uudenvuodenpuheen jälkeen. Puhe käsitteli katastrofia, joten siihen liittyvän materiaalin esittäminen heti puheen jälkeen oli ymmärrettävää. Vapauttava.

3481/MTV/05 oikeat tiedot, tv-kuvan käyttö

MTV:n uutisissa ja ajankohtaisohjelmassa käytettiin kuvituksena käräjäoikeudessa kuvattua arkistomateriaalia, jossa näkyi muitakin kuin tuomittuja. Kuvista ei noussut erikseen esille kukaan, ja toisaalta kaikki syytetyn penkillä olleet olivat tunnustaneet syyllisyytensä, vaikka heitä ei rikoksen vanhentumisen vuoksi ollutkaan tuomittu. Vapauttava.

Nokian uutiset

3383/PL/04 yleisönosastokirjoitus, viranomaisen arvostelu

Lehti julkaisi yleisönosastollaan nimimerkkikirjoituksen lapsen huostaanotosta. Kirjoituksen kritiikki ei kohdistunut huostaanottopäätöksen tehneeseen viranomaiseen vaan huostaanottojärjestelmään yleensä. Nimimerkin käyttö oli perusteltua, koska kyse oli arkaluontoisesta asiasta. Vapauttava

Pohjalainen

3473/SL05 mielipidekirjoitus, leimaava kirjoittaminen

Lehti julkaisi mielipidekirjoituksen, jossa henkilö omalla nimellään arvosteli nimeltä mainittua virkamiestä erittäin voimakkaasti. Arvostelu oli niin voimakasta, että lehden tarjoaman oman kannanoton julkaiseminen ei olisi korjannut aiheutettua vahinkoa. Langettava.

Puruvesi

3528/PL/05 valokuva, yksityisyyden suoja

Lehti julkaisi uutisen ja valokuvan tieriidasta. Valokuva ei rikkonut yksityisyyden suojaa. Tieriidasta lehdellä ja kantelijalla oli ristiriitaista tietoa, mutta kantelija ei vaatinut mahdollisen virheen korjaamista. Vapauttava.

Radio City

3365/PR/04 syrjintä

Radio City esitti pakinatyyliisessä ohjelmassa uutisen, jossa toimittaja kertoi Israelin armeijan ohjusiskusta eläintarhaan. Kantelu kohdistui lauseeseen ” Israelin armeijan lempiharrastuksia on aseettomien palestiinalaisten ampuminen ja muurien rakentaminen”. Neuvoston mielestä asiassa oli kyse lähinnä mausta ja tyylistä. Niiden arviointi ei kuulu neuvoston tehtäviin. Vapauttava.

Rannikkoseutu

3456/PL/05 yksityisyyden suoja

Lehti kertoi noin kaksi viikkoa tsunamin jälkeen paikkakunnalta kateissa olevien neljän henkilön nimet, iät ja perhesuhteet sekä yhden henkilön työpaikan ja työtehtävän. Heidän nimensä olivat jo yleisesti tiedossa, niiden julkaisemisella saattoi olla merkitystä kadonneiden löytämisessä eikä heistä kerrottu arkaluonteisia seikkoja. Vapauttava.

Satakunnan Kansa

3524/SL/05 oma kannanotto

Lehti julkaisi kolumnin, jossa pohdittiin huippu-urheilijan uraa ja tämän huonoa arvostusta kotiseudulla. Urheilija loukkaantui kolumnista. Vapauttava.

Savonmaa

3392/KL/04 nimensuoja

Lehti mainitsi vangitsemisoikeudenkäynnistä kertoneessa uutisessa surmasta epäiltyjen 18- ja 20-vuotiaiden miesten nimet. Vangitut olivat kuulusteluissa myöntäneet osallisuutensa tapahtuneeseen. Vangittujen nimien kertominen ehkäisi epäilyjen kohdistumisen sivullisiin. Vapauttava.

3421/KL/04 nimimerkkikirjoitus, samanaikainen kuuleminen

Savonmaa julkaisi yleisönosastokirjoituksen, jossa nimimerkin suojasta arvosteltiin nimeltä mainittua virkamiestä. Neuvoston mielestä arvostelu kohdistui henkilön virkatoimiin eikä ollut niin voimakasta, että olisi vaatinut samanaikaista kuulemistä. Vapauttava.

Seura

3287/AL/03 otsikko, haastattelu

Lehti julkaisi maaherran haastattelulausemia jutuissa, joissa kerrottiin hänen yli kymmenen vuoden takaiseen avioeroonsa liittyneistä yrityskaupoista ja hänen ex-puolisonsa poliisitutkinnasta. Neuvoston käsityksen mukaan haastattelulle ei ollut maaherran suostumusta. Kannen otsikoista ja valokuvasta syntyi harhaanjohtava vaikutelma maaherran osallisuudesta tutkinnassa olevaan asiaan. Langettava.

3348/AL/04 kuvan käyttö, onnettomuuden uhrin ja omaisten suoja

Lehti kertoi artikkelissaan Konginkankaan liikenneonnettomuudesta. Kannessa oli valokuva kolmesta nuoresta, heidän nimensä ja teksti ”Ystävysten viimeinen matka”. Yksi kuvan nuorista, kantelijoiden lapsi, loukkaantui onnettomuudessa. Kuva oli koulun vanhojen tansseista, ja se oli alun perin kantelijoiden ottama. He olivat vieneet sen onnettomuuden jälkeen kaupungille muistotauluun. Lehti kuvasi siitä vain kantelijoiden ottaman valokuvan ja julkaisi sen kannessaan yhteydestään irrotettuna. Lehden tiedossa oli, että kantelijat eivät halunneet julkisuutta. Langettava.

Somero

3525/PL/05 oikeat tiedot, oma kannanotto

Lehti mielipidepalstalla julkaistiin kirjoitus, jossa kummasteltiin uuden eläinkaupan sekasortoa ja hajua. Kauppias sai vastata kirjoitukseen lehden seuraavassa numerossa. Vapauttava.

Sompio

3438/PL/04 leimaava kirjoittelu, yksityisyyden suoja

Sompio tekstaripalstalla arvosteltiin voimakkaasti kunnanjohtajaa, joka oli aiemmin esitellyt koulujen lakautussuunnitelman. Viestit eivät kohdistuneet kunnanjohtajaan henkilökohtaisesti, vaan hänen toimiinsa virkamiehenä. Vapauttava.

Suomen Kuvalehti

3394/AL/04 kannen otsikko

Lehti selosti kirjoituksessaan jalkaväkimiinat kieltävää Ottawan sopimusta koskenutta kyselytutkimusta. Sopimuksen kannattajia oli kyselyssä huomattavasti enemmän kuin sen vastustajia. Näin ollen kansitekstille ”Kansa haluaa pitää maamiinat” ei ollut sisällössä katetta. Langettava.

3504/AL/05 mielipidekirjoitus

Kantelija osallistui lehdessä käytyyn keskusteluun omalla kirjoituksellaan, jota kommentoitiin välittömästi. Koska kyse ei ollut omasta kannanotosta, kommentointi oli mahdollista. Mielipidekirjoitusta oli lyhennetty asianmukaisesti. Vapauttava.

Suomenmaa

3299/SL/03 henkilön arvostelu, toimittajan kaksoisrooli

Lehden kolumnisti otti kirjoituksissaan voimakkaan kannan asiaan, johon hänellä on läheinen kytkentä. Hyvä journalistinen tapa ei rajoita mielipiteen ilmaisemisen vapautta tällaisessakaan asiassa. Jutuissa esitetty arvostelu ei poikennut poliittiselle kirjoittelulle tavanomaisesta tyylistä tai sävystä. Vapauttava.

Suur-Keuruu

3344/PL/04 yleisönosastokirjoitus, henkilön arvostelu

Lehden yleisönosastossa nimellään esiintynyt henkilö arvosteli höyryveturipuiston rahankäyttöä ja kantelijan toimintaa hankkeessa. Kantelija olisi voinut vastata kirjoituksen arvosteluun ja oikaista virheellisinä pitämänsä tiedot jälkikäteen vastineella. Vapauttava.

Tamperelainen

3505/KL/05 leimaava kirjoittelu, oma kannanotto

Kantelijaa arvosteltiin lehden pakinapalstalla. Hän yritti saada oman kannanottonsa julki lehden palstoilla, mutta lehti ei julkaissut sitä. Langettava päätös äänin 8-2.

Turun Sanomat

3333/SL/04 oikeat tiedot, vastine

Lehti julkaisi uutisen kaava-asiasta ja prosessin osapuolista, muun muassa kantelijasta. Uutisessa ei ollut virhettä. Kantelija sai tarkentaa rooliaan vastineena julkaistussa kirjoituksessa. Sen olennainen sisältö ei muuttunut otsikoinnin vuoksi. Toimittajan jälkikirjoitus oli asiallinen eikä siinä ollut virhettä. Vapauttava.

3343/SL/04 yksilön suoja

Lehden uutinen kantelijan saaman varoituksen kumoamisesta keskittyi varoitukseen johtaneen toiminnan kuvaamiseen. Se, että varoitus oli kumottu, todettiin kuitenkin selvästi otsikkoa myöten. Kirjoitukseen ei sisältynyt virhettä eikä vastineoikeuden synnyttävää väitettä. Lehti oli seurannut asiaa kantelijalle myönteiseen ratkaisuun saakka. Vapauttava.

3386/SL/04 yleisönosastokirjoittelu

Lehti julkaisi yleisönosastollaan kantelijan mielipiteen, jota X kommentoi. X ei arvostellut kantelijaa, eikä X:n kirjoitus tuonut kantelijalle vastineoikeutta. Lehti kuitenkin julkaisi kantelijan toisenkin kirjoituksen. X:n vastauksessa siihen ei ollut kyse kantelijan vastineen kommentoimisesta vaan vuoropuhelun jatkamisesta. Lehti sai lopettaa keskustelun siihen. Vapauttava.

Tyrvään Sanomat

3314/PL/04 nimimerkkikirjoitus, henkilön arvostelu

Lehden yleisönosastossa arvosteltiin kantelijaa tämän nimeä mainitsematta. Hän saattoi olla kirjoituksesta kuitenkin tunnistettavissa aikaisemman kirjoittelun vuoksi. Arvostelu ei ollut erityisen voimakasta. Siksi kirjoituksen saattoi julkaista nimimerkillä. Kantelija oli itse käynnistänyt keskustelun aiheesta lehden yleisönosastolla. Vapauttava.

Uusi Lahti

3546BCDF/KL/05 leimaava kirjoittelu

Lehden päätoimittaja kirjoitti omalla palstallaan halventavasti sukupuolisesta vähemmistöstä. Langettava.

Uusi Rauma

3323/KL/04 haastattelu

Lehti kertoi tunnetun paikkakuntalaisen rakennuttamasta huvilasta ja sen purkamisesta. Sitä luonnehdittiin pyhäinhäväistykseksi. Kirjoituksessa haastateltiin kantelijaa, iäkästä rouvaa, jonka perheen haltuun huvila oli tullut ennen purkamista. Asiayhteys ja kantelijan asema huomioon ottaen lehden olisi pitänyt varmistua paremmin siitä, että haastattelulle oli kantelijan suostumus. Langettava äänin 6-2.

3558AB/KL/05 leimaava kirjoittelu, syrjintä

Lehden kolumnissa käsiteltiin isän roolia. Sukupuolisia vähemmistöjä arvostellaan kärkevästi. Voimakkaan moralisoiviakin käsityksiä tulee sietää. Kolumni ei ollut tahallisesti halventava Vapauttava.

Valkeakosken Sanomat

3378/SL/04 oikeat tiedot

Lehden uutisessa arvosteltiin museon ja markkinointiyhtiön välistä sopimusta, sen osapuolia ja museonjohtajaa. Kirjoituksessa ei ollut kiistattomia asiavirheitä. Jutun väitteet eivät olleet sellaisia, että lehden olisi pitänyt kuulla niistä markkinointiyhtiön toimitusjohtajaa. Vapauttava.

Warkauden Lehti

3283/SL/03 kansallisuuden mainitseminen, vastine

Lehti kertoi uutisessaan yliopiston lausuntopyyynnöstä, joka koski venäläisen insinöörin tekemiä tutkimuksia. Insinöörin kansallisuudella oli merkitystä uutisen sisällön kannalta. Kansallisuutta ei tuotu esiin asiainkuulumattomasti tai halventavasti. Uutinen ei edellyttänyt insinöörin samanaikaista kuulemistakaan eikä se tuonut hänelle vastineoikeutta. Vapauttava.

Viikko-Häme

3372/PL/04 samanaikainen kuuleminen, oikaisu

Lehti julkaisi uutisen kantelijoiden tontista ja vaatimuksista sen siistimiseksi. Kirjoituksessa haastateltiin toisen kantelijan veljeä, jonka kertomukseen sisältyi sellaisia kantelijoiden yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia väitteitä, että lehden olisi pitänyt kuulla myös kantelijoita. Kuuleminen olisi ollut tarpeen myös asiatietojen varmistamiseksi. Nyt kirjoitukseen sisältyi virhe, jota lehti ei oikaissut. Langettava.

Yleisradio

3300/YLE/03 yksilön suoja

TV2:n Inhimillinen tekijä -ohjelman aiheena oli seksuaalinen hyväksikäyttö. Ohjelmasta syntyi vaikutelma, että haastateltava oli lapsena joutunut sellaisen uhriksi ohjelmassa nimeltä mainitun uskonnollisen yhteisön piirissä. Siksi ohjelmassa olisi pitänyt tuoda esille, että viranomais selvitysten jälkeen asiassa ei ole nostettu syytteitä. Ohjelmassa käyty keskustelu ei ollut kuitenkaan yhdistettävissä kehenkään tiettyyn henkilöön. Vapauttava.

3335/YLE/04 oikeat tiedot, oikaisu

TV1:n uutislähetyksessä kerrottiin erään liiton kilpailusäännöistä. Liiton pääsihteeriä haastateltiin samassa yhteydessä. Mikäli uutiseen oli kuulemisesta huolimatta jäänyt virheitä, liitto olisi voinut vaatia niiden oikaisemista. Koska oikaisuvaatimusta ei ollut tehty, ei Yleisradiokaan ollut tietoinen kantelijan virheellisiksi väittämistä kohdista. Vapauttava.

3350/YLE/04 oikeat tiedot, haastattelu

FST:n Närbild-ohjelmassa kerrottiin kantelijan, kaupunginvaltuutetun, tekemistä valituksista ja niiden pitkistä käsittelyajoista kaupungille aiheutuvista ongelmista. Ohjelman virhe kantelijan tekemien valituskirjelmien lukumäärässä oli vähäinen. Kantelija olisi voinut vastata ohjelman väitteisiin haastattelussa, jota häneltä oli pyydetty. Haastattelusta kieltäytymisestä saattoi kertoa syytä mainitsematta. Vapauttava.

3387/YLE/04 oikeat tiedot

Yleisradio kertoi päivän aikana useissa eri uutislähetyksissä, että sen ja kantelijan välinen kiista tekijänoikeusmaksuista oli viety oikeuteen. Selostuksesta ilmeni, että Yleisradio oli kiistan toinen osapuoli. Kantelijan toimitukselle antamien vastausten olennainen asiasisältö tuli esille pääuutislähetyksessä. Vapauttava.

3391/YLE/04 tiedonvälityksen monipuolisuus, syyllisyyden ennakointi

YLE Radio 1 käsitteli lähetyksessään naispappeusasiaa ja tapausta, jossa erästä piispaa oli pyydetty jättäytymään pois ehtoolliselta. Ohjelmassa haastateltavat pohtivat menettelyn eettisyyttä. Ohjelmassa ei ennakoitu syyllisyyttä tai tuomiokapitulिन ratkaisua Journalistin ohjeiden vastaisella tavalla. Vapauttava.

3393/YLE/04 seurantavelvollisuus

TV2:n Ajankohtainen Kakkonen oli julkaisut tiedon kantelijaa vastaan tehdystä tutkintapyynnöstä. Myöhemmin syyttäjä oli tehnyt asiassa syyttämättäjättämispäätöksen. Ajankohtainen Kakkonen ei kertonut syyttäjän päätöksestä, vaikka kantelija oli sitä kirjallisesti pyytänyt. Langettava.

3384/YLE/04 haastattelu, samanaikainen kuuleminen

TV1:n MOT teki ohjelman rakennusten kuntokartoituksista. Ohjelmassa haastateltiin kartoituksia tekevän yrityksen toimitusjohtajaa. Yritys joutui neuvoston mielestä ohjelmassa niin voimakkaan ja yksityiskohtaisen arvostelun kohteeksi, että sen edustajaa olisi pitänyt kuulla samassa yhteydessä. Langettava äänin 6-2.

3455/YLE/05 virheen korjaaminen

TV1:n pääuutislähetyksessä kerrottiin virheellinen tieto kantelijasta. Toimitus korjasi virheensä seuraavana iltana vastaavassa lähetyksessä. Vapauttava.

3513/YLE/05 tosiasioiden ja sepitteellisen aineiston erottuvuus, tietojen tarkistaminen

TV2:n Rikostarinoita -ohjelmassa käytettiin suhteellisen harvinaista sukunimeä keksittyä rikollisen nimenä. Mahdollinen sekoittuminen ei aiheuttanut vahinkoa kenellekään nimenomaiselle henkilölle. Vapauttava.

Ylioppilaslehti

3432/AL/04 vastine

Lehti arvosteli tv-ohjelmaa, mihin sen toimittaja vastasi lehden palstoilla. Kustantajan edustaja kommentoi toimittajan vastausta niin kärkevästi, että toimittajalle syntyi vastineoikeus. Lehti ei kuitenkaan julkaissut sitä. Langettava.

Åbo Underrättelser

3332/SL/04 oikeat tiedot, yksilön suoja

Lehti kertoi kirjoituksissaan oikeusriitaan johtaneesta talokaupasta. Jutuissa tuotiin esille tuomion ymmärtämisen kannalta olennaiset seikat. Kirjoitusten kritiikki kohdistui tuomioon ja kuntaan, ei talon ostaneisiin kantelijoihin. Heitä ei myöskään mainittu kirjoituksissa nimeltä. Vapauttava.

Lausumat

3420/L/04 JSN:n lausuma julkisten käsittelystä mediassa

Julkisen sanan neuvosto on seurannut viimeaikaista keskustelua viihde- ja iltapäivälehtien tavasta käsitellä ns. julkisuuden henkilöiden toimintaa. Asia on noussut esille muun muassa entisen mäkihyppääjän Matti Nykäsen elämän käännteistä raportoitaessa.

Neuvoston mielestä lehtien menettelytavat eivät aina ole olleet sopusoinnussa journalismin eettisten periaatteiden kanssa. Tämän vuoksi Julkisen sanan neuvosto haluaa antaa seuraavan lausuman:

Jokaisella on asemastaan tai saamastaan julkisuudesta riippumatta yksityiselämän suoja ja ihmisarvo. Tämä on otettava huomioon, vaikka henkilö itse haluaisi kertoa yksityiselämästään julkisuudessa.

Kiristynvä kilpailu viihdejournalismissa on lisännyt kiinnostusta sopimusten tekemiseen julkisten asioista. Yksityisyydestä näyttää tulleen kauppatavara, jonka hinnasta halutaan sopia kuten mistä tahansa hyö seurata eettisiä ongelmia, jos ne siirtävät journalistista päätösvaltaa toimituksen ulkopuolelle.

Median kanssa tekemisissä olevat eivät aina ymmärrä mihin kaikkeen he tulevat sitoutuneeksi. Ihmisen harkintakyky oman elämän ja sen tapahtumien julkistamisen suhteen saattaa olla alentunut esimerkiksi kokemattomuuden, sairauden, rasituksen, päihteiden käytön tai muun syyn takia. Tämä korostaa median vastuuta asioista kerrottaessa, olkoonpa siitä sovittu tai ei.

Julkisen sanan neuvosto on huolissaan siitä, että kilpailu voi johtaa julkisuuden henkilöiden elämäntapojen kuvaamiseen hyvän maun ja kohtuuden rajat ylittävällä tavalla. Media perustelee toimintaansa sillä, että yleisöllä on oikeus tietää julkisen huomion tai ihailun kohteena olleen henkilön synkistäkin elämänavaiheista. Neuvosto kuitenkin tähdentää journalistin ohjetta, jonka mukaan kaikkien ihmisarvoa on kunnioitettava. Sen laiminlyöminen rikkoo hyvää journalistista tapaa, olipa julkaisemiseen muutoin kuinka painavat perusteet tahansa. 3.11.2004

3487/L/05 JSN:n lausuma mielipidekirjoituksista

Erään kanteluasian yhteydessä Julkisen sanan neuvoston tietoon on tullut, että lehtien yleisönosastokirjoitusten käsittelyä koskevista periaatteista on epäselvyyttä. Se koskee muun ohella nimimerkkisuoja. Tämän vuoksi neuvosto korostaa seuraavia seikkoja.

Julkisen sanan neuvosto pitää lehtien mielipide- ja yleisöpalstoja sananvapauden kannalta tärkeinä. Neuvosto suosittelee, että lehdet julkaisevat ohjeita muun muassa kirjoitusten pituudesta sekä nimimerkin käytöstä. Toimituksella on oikeus editoida ja lyhentää kirjoituksia.

Vakiintuneen tavan mukaan yleisön osastoissa voi kirjoittaa myös nimimerkillä. Jos toimitus tämän sallii, sen on huolehdittava siitä, ettei julkaistun kirjoituksen tekijän henkilöllisyyttä paljasteta ilman hänen suostumustaan.

Kirjoittajaa ei saa paljastaa silloinkaan, kun hänen mielipidekirjoitustaan ei lehdessä julkaista. Yleisön osastoon kirjoittavan taas on syytä muistaa, että oikea nimi on joka tapauksessa annettava toimituksen tietoon. 26.4.2005

3484/L/05 JSN:n lausuma piilo- ja tekstimainonnasta

Tausta

Keväällä 2005 tv-kanava Nelosen Sillä silmällä -ohjelma aiheutti laajahkon piilomainontakeskustelun. Sarja poikkesi tyyliltään aiemmasta. Julkisen sanan neuvosto päätti tutkia ohjelman suhdetta Journalistin ohjeiden piilomainontakohtaan ja JSN:n antamiin piilomainontalausumiin. Tätä varten Neloselta pyydettiin kirjallinen kannanotto. Nelonen viittasi kannanotossaan muun muassa juttutyypin yleisyyteen myös aikakauslehdissä.

Kun piilo- ja tekstimainontakäytännön kokonaisuus ja monitahoisuus selvisivät, neuvosto päätti laajentaa selvitystä ja antaa ajan tasalla olevan periaatelausuman piilo- ja tekstimainonnasta. Tätä varten neuvosto pyysi vertailun vuoksi kirjalliset kannanotot kahdelta aikakauslehdeltä, Me Naisilta ja Kotiliedeltä. K-kaupan asiakaslehti Pirkka, MTV3 ja Subtv ovat vastanneet niitä vastaan tehtyihin kanteluihin, jotka ilman erillisiä päätöksiä katsotaan käsitellyiksi tämän lausuman yhteydessä.

Pirkan kantelu koskee lehden suhdetta nettisivuillaan olevaan K-ryhmän kaupankäyntiin. MTV3:n kantelu on tehty Sillä siisti -ohjelmasta, jossa kantelun mukaan on piilomainontaa. Subtv:n kantelu tuli Big Brother -ohjelmasta, jossa mainontaa ei kantelun mukaan ole riittävän selvästi erotettu ohjelmasta.

Lähtökohdat

Journalistin ohjeiden kohta 19 kuuluu seuraavasti: ”Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Piilomainonta on torjuttava.” Vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden ohjeiden kohta on ilmaisultaan tiiviimpi mutta sisällöltään käytännössä sama kuin edellisissä ohjeissa. Kun ohjeita uusittiin, yksikään lausunnonantaja ei halunnut muutoksia työryhmän ehdotukseen, josta tuli uusi piilomainontakohta. Sen jälkeen ohjeet vahvistettiin yksimielisesti Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistyksessä. Ohjeilla on sekä journalistien että julkaisijoiden yksimielinen tuki.

Journalistin ohjeissa on muitakin kohtia, jotka liittyvät olennaisesti ongelmakokonaisuuteen: Tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein. Tätä päätösvaltaa ei saa missään oloissa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille (JO2). Journalistilla on oikeus ja velvollisuus torjua painostus

tai houkuttelu, jolla yritetään ohjata, estää tai rajoittaa tiedonvälitystä (JO3). Journalisti ei saa käyttää asemaansa väärin. Hänen ei pidä käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus eikä vaatia tai vastaanottaa etuja, jotka voivat vaarantaa riippumattomuuden tai ammattietiikan (JO4).

JSN antoi periaatelausumansa piilomainonnasta vuonna 1988, jolloin advertoriaalit painetussa ja sponsorointi sähköisessä mediassa yleistyivät. Neuvosto on antanut tarkentavia lausumia myös vuosina 1996 (2400/L/96), 1998 (2703/L/98) ja 2003 (3298/L/03). Ne koskevat alkoholia ja tupakkaa, tuotemerkkien mukaan nimettyjä rakennuksia ja tapahtumia sekä aikakauslehden terveyslittettä. Neuvosto on vuosina 1994–2005 käsitellyt 44 kertaa piilomainontaa. Langettavia päätöksiä on 27, vapauttavia 14 ja lausumia mainitut 3.

Lakia voi tulkita niin, että se kieltää piilomainonnan ja sallii tuotesijoittelun, joka voi kuitenkin olla ristiriidassa journalistisen etiikan kanssa. Julkisen sanan neuvosto korostaa, että se ei tulkitse direktiivejä, lakeja, muita julkisen vallan säännöksiä tai toimilupaehtoja, vaan alan yhteisesti hyväksymiä Journalistin ohjeita vapaan harkintansa mukaan.

Lausuma

Tv-kanava Nelonen aloitti keväällä 2005 viikoittaisen sarjaohjelman ”Sillä silmällä”. Ohjelma esitteli suorasukaisella tavalla tuotemerkkejä, niiden ostopaikkoja ja palveluita. Tämä herätti julkisuudessa vilkasta keskustelua. Myös muille tv-kanaville on tullut vastaavantyyppisiä ohjelmia.

Julkisen sanan neuvoston mielestä toimituksellisen ja ilmoituksellisen aineiston raja on hämärtnyt. Jutuissa ja ohjelmissa saattaa olla enemmän ja yksityiskohtaisempaa tietoa palveluista, tuotteista tai nii-

den ostopaikoista kuin samasta asiasta kertovassa ilmoituksessa tai mainoksessa. Neuvosto ymmärtää, että journalismi ja sen toimintatavat muuttuvat lukijoita palvelemaan suuntaan, mutta myös muutoksessa on huolehdittava yhteisesti sovittujen pelisääntöjen pitävyydestä.

Journalistinen uskottavuus edellyttää median riippumattomuutta. Lukijan, kuuntelijan ja katsojan on voitava luottaa siihen, että lehdistö, radio ja televisio eivät sekoita kaupallista aineistoa toimitukselliseen aineistoon. Tämä on tärkeä osa itsesääntelyä. Jos ala itse pystyy pitämään markkinoinnin ja journalismin rajan selkeänä, viranomaisilla ei ole tarvetta puuttua sananvapauden käyttämiseen. Neuvosto haluaa korostaa myös periaatetta, jonka mukaan rajan on näytettävä myös ulospäin selkeältä – ei riitä, että sen sanotaan olevan selkeä.

Neuvosto korostaa, että tuotantotapa ei poista sen paremmin kanavan, lehden kuin yksittäisen journalistin vastuuta. Jos tuotantotavat ovat niin monimutkaisia, että ohjelman esittävä kanava ei välttämättä tiedä kuinka monta alihankkijaa ja millaisin sopimuksin ohjelman tekoon osallistuu, on pelättävissä, että journalistista päätösvaltaa luisuu toimituksen ulkopuolisille.

Piilomainonta on torjuttava. Journalistista uskottavuutta ei saa vaarantaa hämärtämällä kaupallisen ja toimituksellisen aineiston rajaa. Vaara on ilmeinen esimerkiksi tuotesijoittelussa, jos ulkopuolinen pysyy ostamaan itsensä osaksi ohjelmaa tai juttua. Neuvosto haluaa korostaa myös tiedonvälityksen avoimuuden merkitystä. Lukijoilla, katsojilla ja kuuntelijoilla on oikeus tietää, millaisin pelisäännöin ja käytännöin juttuja, ohjelmia, ilmoituksia ja mainoksia tehdään. Julkisen sanan neuvosto muistuttaa, että avoimuuskaan ei oikeuta rikkomaan yhteisesti sovittuja periaatteita piilo- ja tekstimainonnasta.
12.10.2005

Tilasto 1969-2005

	-69	-70	-71	-72	-73	-74	-75	-76	-77	-78	-79	-80	-81	-82	-83
SAAPUNEET KANTELUT	29	21	32	22	65	70	88	89	90	91	85	73	95	92	85
Kantelut kohdistuivat															
sanomalehtiin	24	31	21	15	30	37	53	47	41	52	37	42	54	40	35
aikakauslehtiin	5	4	6	5	19	15	15	19	22	24	28	18	21	26	20
paikallislehtiin	-	-	-	-	4	4	1	6	6	6	9	8	6	6	7
ilmaisjakelulehtiin	-	-	1	-	4	4	3	6	7	3	6	4	6	11	8
Yleisradioon	-	1	2	-	2	9	2	2	1	1	1	1	4	4	6
MTV	-	-	-	-	1	1	-	-	2	2	-	2	-	1	1
Ruutunelonen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kaapelitelevisioihin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
paikallisradioihin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
muhun	2	3	3	4	8	5	17	13	11	5	-	6	9	9	8
ASIOITA RATKAISTIIN	22	19	35	24	59	73	66	86	102	83	98	73	98	92	89
Ratkaisun tulos:															
Tutkitut	12	13	21	20	40	52	46	51	72	65	73	58	65	62	60
langettava päätös	4	3	8	3	14	16	11	28	21	36	28	16	17	19	15
vapauttava päätös	7	10	11	15	24	33	29	31	46	23	44	35	43	38	40
lausuma	-	-	2	2	2	3	6	2	5	6	1	7	5	5	5
lausunto															
Muu toimentpide															
kirjelmä	-	-	1	1	4	-	1	2	-	-	2	-	1	7	1
Tutkimatta	10	6	13	3	16	23	18	24	29	17	22	15	32	23	26
KESKIMÄÄRÄINEN															
KÄSITTELYAIKA															
VUOROKAUSISSA	95	138	124	56	70	83	86	96	89	93	83	85	94	76	87

Ennen vuotta -86 lausunnot yhdessä oli ilmoitettu kohdassa "lausuma".

-84	-85	-86	-87	-88	-89	-90	-91	-92	-93	-94	-95	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05
90	94	106	92	83	108	103	90	109	120	132	162	131	142	122	145	122	114	128	96	137	134
57	68	57	44	52	49	47	48	61	56	51	79	69	71	70	82	54	65	62	56	72	57
20	9	23	20	12	19	20	17	25	21	25	23	20	17	7	17	15	17	26	13	17	11
7	5	5	3	9	3	8	4	11	14	11	5	13	16	11	11	13	11	8	7	15	8
4	6	10	15	10	17	21	10	8	13	24	24	14	17	9	16	18	3	23	13	13	17
8	7	3	3	1	7	5	6	6	7	6	13	12	13	13	10	10	13	7	3	9	10
1	-	1	3	1	3	2	2	2	5	5	4	5	8	8	6	5	6	8	5	3	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	2	3	-	2	1
-	2	3	-	1	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	3	1	1	1	3	1	-	-	-	1	-	1	1	1	-
5	-	7	4	3	15	8	6	4	4	11	10	5	7	11	8	3	5	8	6	11	8
74	123	96	89	98	114	103	84	115	100	146	157	153	131	110	169	124	118	147	112	123	110
48	69	68	53	66	69	61	56	76	78	99	85	79	58	52	77	69	81	75	61	63	65
17	29	26	22	22	20	19	17	29	36	41	40	21	14	16	16	10	14	14	14	16	8
30	39	38	31	41	43	42	34	43	38	58	45	58	44	36	61	59	67	61	47	47	57
1	1	2	-	1	1	-	4	2	3	5	4	2	-	-	3	-	1	2	1	2	2
	2	-	2	4	1	1	1	-	2	1	-	3	-	-	1	-	-	2		1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	54	25	35	26	42	40	27	37	30	39	63	64	67	53	89	54	36	51	47	57	43
70	79	75	74	78	90	96	128	99	110	128	105	80	75	101	85	81	95	104	128	124	72

The logo consists of the letters 'JSN' in a white, bold, sans-serif font, centered within a solid orange square. The square is positioned above the organization's name.

Julkisen
sanan
neuvosto

Mariankatu 26 B 10
00170 Helsinki
Puh. (09) 1357 494
Fax (09) 2781 031
www.jsn.fi